LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 68 (512), October 13, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany. Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500 Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 68 (512)
Sestdiem, 1951. g. 13. oktobri
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja.
Galv. redaktors: Maksis Caunītis.
Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Austrālia.

Saģādātas papildu transporta iespējas izceļotājiem

Amerikāņu DP komisija Frankfurtē pag. nedēļā paskaidroja, ka paplašinātas jūras un gaisa transporta iespējas atlikušajam gada ceturksnim, lai tā spētu vēl nogādāt uz Ameriku vairāk nekā 35.000 DP un „tautvāciešu". Salīdzinot ar iepriekšējiem mēnešiem, tas nozīmētu pieaugumu par 25 proc. Tikai tā būs iespējams aiztransportēt visus izceļotājus, kas pirms DP ieceļošanas programmas beigām 31. decembrī saņems vīzas. DP komisijas Eiropas direktors Korkerijs izteicās, ka jaunās transporta iespējas ļaus apkalpot pēdējos mēnešos gaidāmo izceļotāju pieplūdumu, kā arī palielināt uz katra kuģa pārvedamo vācu izceļotāju skaitu. „Ja pēc DP likuma beigām Vācijā vai Austrijā vēl būs palikuši ASV citādi pieņemami DP, tad atbildība paliks tikai viņiem pašiem," paskaidroja Korkerijs. DP un „tautvāciešu" izceļošanas programmas sekmīgai nobeigšanai nepieciešama arī pašu izceļotāju interese un laba sadarbība ar iestādēm.

Idejiskā cīņā

Ne vienu reizi vien dzirdēti brīvā pasaulē vadītāju valstsvīru vārdi, ka komūnisma diktatūra apkarojama ne ar ieročiem, bet idejiski. No komūnisma cietušo un bēgļos šis norādījums arvien izsaucis izbrīna smīnu par vientiesību, jo nevar jau vilkam iepotēt jēra dabu ar spredikiem, un ikviens no mums tad ir palicis pārliecībā, ka šo visbrutālāko un nežēlīgāko varu pasaulē var savaldīt un likvidēt vienīgi ar varu. Bet vai šaj domai par idejisko cīņu nav arī savs pamats? Cīņas iznākumu noteic ne tikai pretinieka spēks un spējas, bet arī mūsu pašu gatavība cīņai un mūsu saturs.

TENIS PIEBALGS

Cilvēka arvien pētītāju prātu visos laikos nodarbinājusi problēma par labo un ļauno šajā pasaulē, un šai problēmai veltīti daudzi prātojumi. Filozofa Kanta skatījumā pasaulē nav nekā tāda, ko bez ierobežojuma varētu saukt par labu, izņemot cilvēka labo gribu. Modernie prātnieki šo Kanta atzinumu papildinājuši tādējādi, ka nav pasaulē nekā tāda, ko bez ierobežojuma varētu saukt par ļaunu, izņemot cilvēka ļauno gribu. Un ja ieskatāmies šīs ļaunās gribas pamatos un cēloņos, tad tur arvien atradīsim kaut kāda protesta pēdas. Protests pret nodarīto pārestību un netaisnību, protests pret izmantošanu un līdzjutības trūkumu, protests pret savu mazvērtību un tās cēloņiem, protests pret nabadzību utt. Šo protestu uzkurina un baro ar neapmierinātību allaž saistītas naida, skaudības un atriebības jūtas.

Marksa un Engelsa ārdītājas maldu mācības līdz ar pēdējo simtgadu revolūcionāro sociālismu ir ļaunās gribas parādības, bet šīs gribas pamatos guļ protests pret nevienlīdzību zemes labumu sadalījumā un vēlēšanās sagraut to, kas plašām tautas masām nav devis cilvēka cienīgu eksistenci. Komūnismu ir izaudzējusi pati kultūrālā pasaule, pārprotot un ļaunprātīgi izmantojot to, ko mēs apzīmējam par brīvību. Vidus laikmeta zemes feodālā iekārta, ko Čangkaišeks Ķīnā bija pratis uzturēt spēkā pat mūsu dienās, dzimtniecība, dižciltīgo un muižnieku diferencēšanās no tautas ar privilēģijām pie zemes un citiem valsts labumiem, strādnieku nabadzīgais un bezcerīgais stāvoklis rūpniecības centros vēl šā gadu simteņa pirmajā kvartālā, — ir faktori, kas nav savienojami ar cilvēka labo garu, ko saucam par taisnīgumu, un kas liecina par tā laika valsts iekārtas nabadzību. Tā koloniālā politika, kas izgāja uz iedzimto zemes bagātību pievākšanu un pašu iezemiešu verdzisku izmantošanu, ir un arvien paliks brīvās pasaules kauna traips, kas šobrīd koloniju valdniekiem sagādā pelnītas galvas sāpes. Tās ir pasaules lielās lietas.

Mēs, latvieši, gaužamies un prasām, kādēļ gan mazajai latvju tautai tā jācieš šajā laikmetā, kur tā citām tautām nekādu pārestību nav nodarījusi? Šis jautājums tādējādi nav pareizi formulēts. Jēdziens par tautas vainu resp. kolektīvu vainu ir nepareizs pamatā, jo vainas jautājums iespējams tikai tur, kur ir runa par atsevišķa cilvēka nelikumīgu darbību vai bezdarbību, un kopīgas vainas piedēvējums iespējams tikai krimināļos kodeksos par līdzdalību paredzēto noteikumu robežās. Tādēļ mēs darīsim pareizāk, ja runāsim nevis par tautas vainu, bet par mūsu pašu katra atsevišķa nostāju un izturēšanos pret citiem cilvēkiem. Un tur mēs bez kādiem norādījumiem un pierādījumiem ar labu gribu arvien atradīsim plankumus, kas grūti savienojami ar kristīgās ticības un patiesas morāles prasībām. Piemēra dēļ nāk prātā nostāsts par kādu turīgu lauksaimnieku, kas savās lauku mājās liedzis savu kalpu bērniem jel kādu ābolu no sava lielā augļu dārza. Vai šis latvietis ar tādu rīcību neprovocēja savā kalpu saimē ļaunas gribas pamatos gulošu protestu pret necilvēcīgumu, un vai mēs viņu varam uzskatīt par nevainīgu nule izteiktajā jautājumā? Bet nemetīsim šim tautietim ar akmeni, labāk apskatīsim arī paši savas sētas.

Un ja nu pasaulē izkūnojies un tagad visas zemes apdraud bezdievīgais un viltīgais komūnisms ar savu nevaldāmo terroru un asins izliešanu, tad — vai tas tomēr nav Dieva taisnais brīdinātāja prāts, kas uzliek mums visiem par pienākumu ne tikai apkarot komūnismu kā ļaunās gribas paudēju, bet arī mums pašiem kļūt labākiem, cilvēcīgākiem pret savu līdzcilvēku? Pat franču modernais prātnieks Sartrs, kas noliedz visas vērtības un pielūdz brīvību brīvības dēļ („Nous voulons la liberté pour la liberté"), tomēr spiests atzīt, ka gribēt brīvību var tikai tad, ja grib brīvību arī citam; tātad: dzīvot un ļaut arī citiem dzīvot. Komūnisms pasaulē nepastāvēs; nepastāvēs arī tad, ja to neiznīdētu ar varu un tas varbūt pat uz laiku pārņemtu visu pasauli. Komūnisms nes sevī pats neglābjamu pašiznīcības dīgli — ļaunumu, ļauno gribu, kuŗas vienīgais uzdevums ir un var būt noārdīt un iznīcināt, bet nevis radīt ko konstruktīvu un paliekamu. Un jo vērtīgāku sabiedrisku iekārtu brīvā pasaule stādīs šim ļaunumam pretim, jo labāki kļūs brīvie cilvēki savās sirdīs, jo ātrāk un graujošāk tiks noārdīti komūnisma pamati.

Pēc šiem atzinumiem mums mūsu ciešanas trimdā nav bez savas pozitīvas nozīmes, jo mūsu grūtie brīži darīs mūs labākus, lai tad, atgriezdamies mājās ar jaunām gara vērtībām, radītu atbrīvotajā dzimtenē tādu sadzīves kārtību, kur nebūtu dzīves pabērnu un sērdieņu.

Sabiedroto manevri sacēl trauksmi Bonnā

Pēc britu joslā notikušās „Prettriecienа operācijas", par ko jau ziņots, sabiedroto manevri Rietumvācijā turpinājās ar franču vadīto operāciju „Jupiters", līdztekus apvienoto gaisa spēku manevriem. Pēdējos vadīja sabiedroto gaisa spēku komandieris Viduseiropā ģenerālleitnants Norstads, kas ar rezultātiem ļoti apmierināts. Kamēr „Lietussarga operācijā" piedalījās tikai 3 nāciju gaisa spēki, šoreiz bija pārstāvētas visas Atlantika pakta valstis, pie kam sadarbība bijusi nevainojama. Tāpat praksē pierādījies, ka rietumvalstu rīcībā tagad ir 23 moderni lidlauki ātro strūklliidmašīnu vajadzībām.

Šīm divi akcijām beidzoties, sabiedroto spēki virzījās tālāk uz dienvidiem, iekļaujoties amerikāņu joslā rīkotajā lielakcijā „Combine". Šais pēdējos manevros no amerikāņu puses vien piedalījās 160.000 vīru, bez tam lieli franču un britu spēki. Pielāgojoties patiesa uzbrukuma gadījumam, tika inscinēts „agresorzemes" iebrukums dziļi amerikāņu joslā. Ofenbacha, Darmštate un Hanava jau drīz vien „krita", jo uzbrucējiem bija izdevies plašs iebrukums sabiedroto līnijās. Toties par Frankfurti risinājās smagas cīņas, lai iebrucējiem aizsprostotu tālāko ceļu uz Reinu.

Manevri risinājās ar ļoti lielu reālitātes pieskaņu. Rietumvācijas ministru prezidentam Adenaueram piesūtītajā telegrammā par „agresijas" sākšanos bija apliecināta viņa amata likumība, bet tai pašā laikā deklarēts, ka sakarā ar jaunradušos stāvokli, visu varu pārņem militārā pārvalde, kuŗas rīkojumi jāklausa. „Asgresora apdraudētajos apvidos izdarīja daļēju civilpersonu evakuāciju, izsludināja stingrus aptumšošanas noteikumus utt. Amerikāņu spēku virspavēlnieks Eiropā ģen. Hendijs personīgi novēroja, kā pirmo reizi kopš pasaules kara beigām Teodora Heusa tilta tuvumā nosēdās lielāks izplētņu lecēju desants. Tā bija „agresora" speciālvienība, kuŗas uzdevums bija atgriezt sabiedroto spēkiem atkāpšanos pāri Reinai.

Reālitātei tuvie manevri sacēla trauksmi Bonnas valdības aprindās. Tās pieņēma, ka manevru plāns ir identisks ar aizstāvēšanās plānu kara gadījumā, un bija visai uztrauktas par pilnīgu suverēnitātes zaudējumu šādā gadījumā. No sabiedroto puses paskaidrots, ka lieta grozījusies tikai ap „manevru joku". Taču ļauts noprast, ka plāni iedarbīgai militārpārvaldei kas nekavējoties ievestu kartiņu sistēmu un spertu citus drastiskus soļu, tiešām patāv.

Ģimeņu šķiršana un piespiedu jaunlaulības Baltijā pacēlas starptautiskā forumā

Kā ziņo no UN galvenās mītnes, Starptautiskās sieviešu padomes prezidente Dr. Īdere oficiāli iesniegusi sūdzību par Pad. savienības rīcību Baltijas valstīs, liekot piespiedu kārtā par jaunu apprecēties sievām, kuŗu dzīves biedri deportēti uz citiem padomju apgabaliem. Dr. Īdere norādīja, ka šīs deportācijas notikušas nevis aiz drošības apsvērumiem, bet gan lai iznīcinātu padomju režīmam nepatikamas mazākumtautības. Plašās starptautiskās organizācijas prezidente prasīja iedzīvināt UN pieņemto konvenciju, kas aizliedz nacionālu un reliģisku minoritāšu iznīcināšanas — genosīdu, un darīt galu Kremļa patvarīgajai un noziedzīgajai rīcībai Baltijas valstīs. Kā sūdzības iesniedzēja norādīja, „rezerves vīri" bieži pārņemot ne tikai deportēto iedzīvi, bet arī viņu uzvārdus.

Bīstami, bet ne bezcerīgi

STAĻINS APSTIPRINA OTRO ATOMEKSPLOZIJU PAD. SAVIENĪBĀ

Pirms dažām dienām ASV prezidents Trumens paziņoja pasaulei, ka pēc amerikāņu speciālistu neapšaubāmas informācijas, Pad. savienībā nupat notikusi otra atomeksplozija, ar to norādot, ka, pretēji apgalvojumiem, Kremlis visu laiku drudžaini strādājis atomenerģijas izvērtēšanai bruņošanās, ne miermīlīgiem mērķiem. 48 stundas vēlāk Staļins intervijā Pravdai apstiprināja, ka prezidenta Trumena deklarācija par jaunu atomeksplozīju visnotaļ saietas ar faktiem. Pad. savienība kopš kāda laika esot sākusi izmēģinājumus ar atombumbām, kuŗus nākotnē turpināšot ar dažādiem kalibriem.

Prezidenta Trumena līdzīga deklarācija pirms diviem gadiem radīja visā pasaulē uz brīdi īstu pānikas noskaņojumu, jo tā izbeidza rietumvalstu atombumbas monopolu un cerības, ka ASV šai laukā praktiski nekad nebūs iespējams iedzīt. Vēlākajos mēnešos daudzi rietumvalstu zinātnieki gan mēģināja apgalvot, ka padomju atombumba ir blefs un eksplozija radīta ar milzīgu kvantumu koncentrētu sprāgstvielu.

Jaunā atomeksplozija,— kaut arī tā apstiprināja rūgto patiesību, ka Kremlis ir Baltajam namam uz pēdām — visā pasaulē uzņemta mierīgi. Pēc amerikāņu speciālistu papildus paskaidrojumiem, ar jaunākajiem aparātiem faktiski konstatēti divi mēģinājumi, no kuŗiem tikai viens bijis sekmīgs.

Lai radītu jaunu drošības apziņu iedzīvotājos, ASV atomkomisijas priekšsēdis Godens Dīns pēdējo dienu laikā veirākās atsevišķās deklarācijās un intervijās apliecinājis, ka ASV atompētniecības laukā šajos mēnešos uzrādījusi jaunu spēcīgu progresu, kas tām dos iespēju atomenerģiju izlietot arī kara vajadzībām viedažādākajos veidos, ne tikai kā masu iznīcināšanas līdzekli, kā tas bija līdz šim. Dīns pieminēja pašreizējos lielos eksperimentus Nevadas izmēģinājumu laukos. Uz kāda žurnālista jautājumu, vai atombumbu miniatūrā būtu iespējams izlietot arī kā kājnieku ieroci, nenodarot nekādus zaudējumus pašu spēkiem, atomkomisijas vadītāja atbildēja ar pārliecinošu „jā".

Novembrī sāks tbc dēļ noraidīto pārbaudes

Nacionālo komiteju pārstāvju sanāksmē Hamburgā pag. nedēļā IRO ziņoja, ka britu joslā izceļošana IRO ietvaros tuvojas beigām. Septembrī izceļojušas 1582 personas, no tām 1359 uz ASV, bet pārējās uz Zviedriju, Argentīnu, Braziliju, Angliju uc. Britu joslā uzkrājies ap 1500 tādu izceļošanas kandidātu uz ASV, kam radušies šķēršļi tuberkulozes dēļ. Šīm personām amerikāņu ārsts-speciālists izdarīs vēl īpašu veselības pārbaudi. Pārbaudes sāks 12. novembrī, kad šīs personas bez piederīgiem aicinās uz Ventorfu. Apspriedē tomēr vēl nebija skaidrības, vai šinī grupā ietilps tikai atliktie, vai arī visi līdz šim tbc dēļ noraidītie. Arī DP komisijā Ventorfā, kur īpaši šai nolūkā ieradās LCKV priekšsēdis V. Janums un juridiskās nozares vadītājs K. Ozoliņš, skaidrību neizdevās iegūt. Kā IRO, tā DP komisija teicās jautājumu visdrīzākā laikā noskaidrot un izziņot.

Bez tam DP komisijā vēl pārrunāja jautājumu par dalītām ģimenēm, kur, piemēram, bērni jau ieceļojuši ASV, vai pat iesaukti amerikāņu armijā, bet vecākus kaut kādu iemeslu dēļ neielaiž. LCKV pārstāvji norādīja uz ārkārtīgi smago stāvokli, kādā nonākušas atsevišķas šādas ģimenes. DP komisijas pārstāvji solījās šos gadījumus pārbaudīt un censties izkārtot, tikai komisijai jānorāda konkrēti gadījumi. Šai sakarībā LCKV lūdz ieinteresētos pašiem dot komisijai vajadzīgās ziņas.

Tuvojoties darbības beigām, IRO noteikusi izceļošanas procesa robežterminus. Piemēram, neapstrādās vairs tos Kanadas „nominēto" gadījumus, kas nonāks IRO birojos pēc 16. novembra. Darba schēmā izlasi neturpinās pēc 23. novembra. Tas pats sakāms par Austrālijas masu schēmu, bet izceļotājiem ar Landing Permit un „nominētiem" gadījumiem pārbrauciena pieprasījumiem jābūt Ženēvā līdz 30. novembrim. Uz Jaunzēlandi pēdējais masu transports paredzēts 7. novembrī, bet individuālos gadījumos pārbrauciena pieprasījumam jābūt Ženēvā līdz 30. novembrim. Brazilijai individuālajiem gadījumiem noteikts termiņš 15. novembris, Venecuēlas masu schēmu izbeigs 31. oktobrī. Argentīnai, Brazilijai, Urugvajai un Paragvajai attiecīgie pieprasījumi Ženēvā jāiesūta līdz 15. novembrim, bet citām Dienvidamerikas zemēm līdz 9. novembrim. Anglijas „2000 personu" schēmai beigu termiņš noteikts 30. novembris, Norvēģijas slimnieku schēmai 19. oktobris; Zviedrijas neizšķirtos gadījumus izšķirs līdz 15. oktobrim utt.

Kulkas ceļš uz brīvību

Latvijas 20. septembŗa numurā ziņojām par poļu ogļu kuģa Wieluń pavāra Stanislava Kulkas gaitām Stokholmā. Izmantodams uzticību, ko viņā baudīja kā agrākais poļu pretestībnieks, Kulka Stokholmā uzņēma kontaktu ar savu līgavu Veru Demensku, kas kādā Zviedrijas sanatorijā ārstēja Aušvicas koncentrācijas nometnē iegūto tuberkulozi. Iepriekš novācis no kuģa savas mantas, Kulka nolēma bēgt arī pats pie līgavas. Kad viņš tomēr nolecradās, Demanska ziņoja policijai, ka uz kuģa Wieluń atrodas kontrabandas preces, pēc kam policija, pārmeklējot kuģi, atrada Kulku puskailu, sadauzītu un saistītu kādā tukšā bunkurā. Kapteinis gan sākumā liedzās Kulku izdot, jo tas esot sodīts par nepaklausību, bet zviedri bija uztvēruši radiotelegrammu, kuŗā uz Stokholmu tika izsaukts otrs poļu kuģis, — „lai uzņemtu kādu slimnieku", un tādēļ nosūtīja uz kuģi 14 policistu, kas Kulku vienkārši aizvāca. — Attēlā redzama Kulkas novešana no kuģa.

Šinī numurā lasiet:

LATVIJAS EV. LUT. BAZNĪCA TRIMDĀ — 6 gadu darbs garīgajā laukā . . . . . 3. lpp.
KĀ HITLERS PĒC AMERIKĀŅU PAVĒLES BOMBARDĒJA ANGĻU PILSĒTAS — Padomju propagandistu akrobātika . . . . . 4. lpp.
CILPA — H. Puriņa jauna novele . . . . . 5. lpp.
AGRĀKO LAIKU DZEJNIECES — P. Ērmeņa atmiņas par pirmajām latviešu rakstniecēm . . . . 6. lpp.
DVP BASKETBOLISTI FRANCIJĀ — Londones latvieši demonstrē franču basketbola māku . . . 7. lpp.

Izaicinājums Maskavai

Tikko Ziemeļatlantika pakta padome Otavā bija pieņēmusi lēmumu — ieteikt savām valdībām uzņemt Grieķiju un Turciju Atlantika aizsardzības sistēmā, tā tūlīn izteica arī brīdinājumu Maskavai, ka nekādi padomju draudi nespēs aizkavēt šo nodomu realizēt.

Grieķijas un Turcijas iesaistīšana Atlantikas paktā ir ļoti pārdrošs solis. Vēl pirms gada tā bija gluži neiedomājama lieta, ko varēja ieteikt tikai preventīva kara aizstāvji. Otavas lēmums, bez šaubām, satrauc Kremli, kurš tagad redz, ka gen. Eizenhauera kompetences robežas jau paplašinājušās līdz Kaukaza naftas laukiem un ka reizē ar to padomju impērija jau gandrīz pilnīgi apjosta rietumu militārās drošības važām.

Kā reaģēs Maskava? Tās rīcību, bez šaubām, ieteikmēs politbiroja apsvērumi, vai PSRS pašlaik ir pietiekami stipra, lai riskētu pasaules karu, un vai laiks strādā rietumu vai austrumu labā. Nebija nejaušība, ka tikai dažas dienas iepriekš ASV prezidents un vairāki atbildīgi politiķi dīvainiem vārdiem sāka runāt par jauniem amerikāņu ieročiem: „fantastiski... neiedomājami... neapraksta mi draus mīgi".

ASV ārpolitika nu iegājusi jaunā ceļa posmā. Tā kļūst ik dienas skarbāka, mērķtiecīgāka, arvien vairāk apzinoties ASV vadības misiju. Japānas, Grieķijas un Turcijas ievilkšana rietumu aizsardzības sistēmā un mēģinājums apbruņot Rietumvāciju dibinās uz pieņēmumu, ka Pad. savienība neuzdrošināsies uzbrukt, ja vien tā nepiedzīvos tiešu invāziju. Vismaz šoruden padomju agresija tā kā tā nebūtu gaidāma, jo padomju karaspēks Austrumvācijā sastāv galvenokārt no jaunkareivjiem, kas nespēj veidot nekādas kaujas vienības.

Jau kopš Ļeņina laikiem visiem boļševikiem par bubuli bijusi eventuālā rietumu militārā koalīcija, kura varētu kļūt tik spēcīga, ka iznīcinātu „pirmo sociālisma valsti". Līdz šim Kremlis nav darījis nekā vairāk, kā tikai apšaudzējis rietumus trešā pasaules kara gatavošanā. Bet Maskava varētu visai asi reaģēt uz Otavā noliemto Atlantika saimes paplašinājumu, kas dod Eizenhauera spēkiem iespēju pārgriezt padomju dzīvības arteriju. Turcijas robeža taču pietiek pavisam tuvu klāt padomju galvenajiem naftas laukiem Kaukazā. Turcija un Grieķija taču kontrolē Dardaneļus. Turcija, Grieķija un Jugoslāvija taču iekaļ puslokā Bulgāriju, Rumāniju un Ungāriju, kas ir svarīgi elementi Pad. savienības aizsardzības sistēmā.

Kremlim vairs nav diezcik daudz laika par to visu padomāt. **P. R.**

NEDĒĻAS POLITIKA ĪSUMĀ

Pirmās salnas Bonnā — Adenauers Berlīnē no jauna apliecina vienības gribu, bet Grotevols vēl gaida instrukcijas no Maskavas

VĀCIJA:

Pēc pirmajiem priekiem Rietumvācijas ministru prezidentam Adenaueram tuvās aprindās par drīzo pilnas suverēnitātes atgūšanu tagad ne tikai atvasaras skaistuma baudītājus Reinas krastos, bet arī politiķus Bonnā pārsteiguši pirmā salna. Pēc pirmajām trim konferencēm ar rietumsabiedroto augstajiem komisāriem pesimisti jau sāk vietumis prātot, vai galu galā viss nebeigsies tikai ar zināmiem grozījumiem okupācijas statūtā. Tās, protams, ir pārspīlētas bažas, bet pat nopietniem politiskajiem novērotājiem liekas, ka vācu cerības uz neierobežotas suverēnitātes iegūšanu vēl šajā gadā ir velti lolotas. Kā gan var būt runa par suverēnitāti — argumentē vācieši, — ja sabiedrotajiem paliek ne tikai tiesības uz laiku pārņemt to atkal savās rokās — ārēju vai iekšēju draudu gadījumā jaunajai vācu demokratijai, — bet arī ts. drošības pārvalde vācu bruņošanās un atomrūpniecības kontrolei pat pēc vācu vienību iesaistīšanas Eiropas armijā, kā arī tikai tikamākas formas pēc par vēstnieku padomi vai konferenci pārdēvētie augstie komisāri? — Sarunas Ernichas un Retgenas pilīs turpināsies, un varbūt kopējās medībās vai vakariņās pie glāzes Rīdesheimas vīna izdosies vāciešiem piepemamā garā atrisināt ne tikai šos, bet arī citus jautājumus, piem., par vācu kapitālieem ārzemēs, Nirnbergas spriedumu varbūtēju pārvērtēšanu, tāpat vācu financiālās palīdzības apmēriem kopējiem aizsardzības mērķiem. Opozicijas vadonis Dr. Šumachers toties no jauna norāidījis Vašingtonas lēmumus kā vācu tautai galīgi nepieņemamus un aicinājis ar krasu visu vācu „nē" piespiest sabiedrotos savu nostāju grozīt pašos pamatos. Vienīgi tā, pēc viņa domām, iespējams radīt patiesi vienotu Eiropā kā pretspēku austrumu totālitārismam — nevis ar britu un amerikāņu ierobežotu atbalstu franču egoisma ierosinātājiem Šumana un Plevēna plāniem, no kuriem iegūšot tikai Kremlis. — Valdības un opozicijas attieksmes no jauna ievērojami paasinājusi atklātā dokumentu zādzība ministru prezidenta kanclejā Bonnā un to regulāra piegāde franču ziņu aģentūrām un šķietami arī SPD vadonim Dr. Šumacheram. Pēdējais šos apgalvojumus katēgoriski noraidījis, norādot, ka valdības aprindas mēģina šādā veidā apmelot un diskreditēt tautā ievērojamāko opozicijas partiju. SPD panākumi Brēmenes pašvaldību vēlēšanās pamudinājā Šumacheru pieprasīt jaunas vispārējas vēlēšanas Rietumvācijā.

Opozicijai un pozicijai joprojām kopēji tomēr paliek centieni vienotas Vācijas radīšanai. Rietumvācijas nedalītā interese un pārņemtā iniciatīva šai jautājumā, kuru rezultātā jau pirms nedēļas publicēja 14 punktos ietvertos Rietumvācijas priekšnoteikumus konkrētu sarunu uzsākšanai un šajās dienās iesniedza projektu UN brīvām vēlēšanām starptautiskā kontrolē visas Vācijas mērogā, Pankovas aprindās radījusi īstu sajukumu. Pagājušās nedēļas nogalē, kad Dr. Adenauers, atklājot šā gada vācu rūpniecības izstādi Rietumberlīnē, bija no jauna uzaicinājis savus pretspēlētājus otrpus sektoru robežai bez garām runām pieņemt Bonnas noteikumus. Grotevols, kas runāja dažas stundas vēlāk Austrumjoslas republikas 2 gadu pastāvēšanas atceres aktā, varēja vienīgi noraidīt Adenauera prasību pēc Oderas-Neises līnijas revīzijas. Lietām tik zibenīgi risinoties, kungi Kremlī vēl nebija izšķīrušies, ko darīt. Kalpam Pankovā atlika tikai gaidīt. — Visai zīmīgas ir ziņas, ka praktiski viss SED politbirojs šai jautājumā „nolikts uz ledus" — Pad. savienības vēstnieks visus norādījumus un direktīvas no Maskavas nodod ministru prezidenta biedram Nuškem (CDU), kurš arī līdz šim austrumjoslas valdības vārdā izdevis vairākas deklarācijas un intervijas, kā arī centies personīgi satikties un uzņemt tiešu kontaktu Berlīnes rietumu sektoros ar vairākiem vadošiem Bonnas valstsvīriem.

IRĀNA:

Šķidī, kad Irānas ministru prezidents Musadeks ieradies Nujorkā, pārliecināts par savai zemei labvēlīgu lēmumu Drošības padomē, Vidējos austrumos sākuši briest jauni notikumi. Fanātiskās islama sektes — Fadaijama — vadītājs Kašani, uz kura norādījumu savā laikā nogalināja Irānas „stipro vīru", premjēru ģen. Razmaru, un kas līdzīgus draudus bija izteicis arī tagadējam ministru prezidentam Musadekam, plašā proklamācijā ierosinājis drīzā laikā sasaukt Islama kongresu. Tajā visām arābu valstīm būtu jāvienojas par kopēju musulmaņu fronti un jāmēģina izveidot neitrāls bloks starp komūnistisko un demokratisko valstu bloku. — Jaunais islama fanātisma izpaudums radis tūlītēju atbalstu Ēģiptē, kas vienpusīgi uzteikusi 1936. g. parakstīto Ēģiptes-Anglijas līgumu, kas pēdējai deva tiesības turēt Suecas kanala joslā 10.000 karavīru. Tāpat Ēģipte uzaicinājusi Anglijas valdību bez noteikumiem piekrist Sudānas apvienošanai ar Ēģipti. Kairo ielas pildīja tūkstošgalvains pūlis, saucot „Lai dzīvo Faruks — Ēģiptes un Sudānas karalis!" — Jeruzālemes lielmuftijs, kura machinācīju māksla ar Kremļa financiālo palīdzību slēpusies aiz daudz līdzīgiem pasākumiem pagātnē, šajos notikumos redz jaunu, lielisku izdevību izlaist savus taustekļus dziļāk un tālāk. Viņš tagad centīsies no jauna uzkarsēto arābu nacionālismu izspēlēt pret rietumvalstīm tā, lai vairs nebūtu ceļa atpakaļ, ieteikdams pacelt UN pilnsapulcē Marokas jautājumu, kas Francijai sagādājis ne mazumu galvas sāpju. — Līdzīgi strāvojumi arabu pasaulē bijuši jau ilgi, bet nule tiem jaunu impulsu netieši piedeva britu sūdzība pret Iranu Drošības padomē. Tā apvienoja ne tikai poziciju un opoziciju Teherānā, bet līka aizmirst savstarpējās pretešķības visā arābu pasaulē. Par jauno attīstību ļoti nobažījušās arī ASV, kas ieteikušas Londonai vēlreiz mēģināt atrisināt naftas konfliktu tiešās sarunās ar Teheranu. Britiem gan grūti sūdzību atsaukt, taču varbūt tie apmierināsies ar tādu Drošības padomes lēmumu, kas tiem nozīmēs simbolisku morālu atbalstu, pārāk daudz nebojājot arī Iranas prestižu. Visai zīmīga ir britu delegācijas vadītāja sarunām ar Teheranu, lorda zīmogglabātāja Stoksa deklarācija, ka sarunas nav uzskatāmas par izbeigtām, bet gan tikai „pārtrauktām".

KOREJA:

Pēc nedēļām ilga pārtraukuma tagad beidzot ir reālas cerības uz sarunu atjaunošanos Korejas frontē. Pēc komūnistu atkārtotajiem pārmetumiem par šķietamiem neitrālās joslas aizskārumiem, UN spēku virspavēlniecība bija principā spiesta pastāvēt uz sarunu atjaunošanu citā vietā. Pēc ilgākas vilcināšanās komūnistu virsvadība tam piekritusi ar kompromisa priekšlikumu — atsākt sarunas par pamieru Kaisongas tuvumā. Tā trešdienas rītā abu karojošo pušu sakaru virsnieki satikās Panmundžomas būdu ciematā, 9 km no cerību un vilšanās simbola Kaisonga, lai par spīti skeptiskajiem novērotājiem visā rietumu pasaulē mēģinātu tikt pie kāda rezultāta, kas līdzīgi Berlīnes blokādes izbeigšanai, varētu būt izdevīgs un vēlams arī Kremlim. Iespējams, ka šoreiz sarunas sekmēsies, jo tieši trešdienas rītā UN spēku kanonāde ievadīja plašāko uzbrukumu pēdējo nedēļu laikā, un starplaikā Maskavas uzmanību saistījuši jauni, plašāki „medību lauki".

Pastiprinās tautas vāciešu emigrāciju

Izvadīšanā piedaloties amerikāņu un vācu amatpersonām, no Bremerhafenas ar tvaikoni Gen. Stewart uz ASV devās 500 vācu bēgļu — emigrantu grupa — līdz šim lielākā kopš „tautas vāciešu" imigrācijas akcijas sākuma šogad. Grupā ir galvenokārt lauksaimnieki. Kā paskaidroja DP komisijas koordinators Eiropā Korkerijs, kopš maija izceļojuši jau 3000 vācu bēgļu un turpmāk paredzēts pārvest 4000—5000 mēnesī, lai līdz nākošā gada jūlijam piepildītu paredzēto kvoti — 54.000 vācu iecelotāju.

Lai iegūtu emigrācijas tiesības šīs programmas ietvaros, kandidātam jābūt pēc izcelšanās vāciešiem, jābūt dzīvojošam austrumos no Oderas-Neises līnijas, vai kādā zemē aiz dzelzs priekškara, bet tam jau pirms 1949. g. 1. janvāra bija jāatrodas Vācijas vai Austrijas rietumjoslās, Berlīnes vai Vīnes rietumsektoros. Šīm prasībām atbilstošiem „tautas vāciešiem", kam nav ASV radinieku vai draugu, kas par tiem galvotu, var lūgt galvojumus sagādāt DP komisijas apgabala birojus Hamburgā, Minchenē, Zalcburgā, Hanavā vai Ludvigsburgā. Transporta un citus procesa izdevumus Vācijā maksā Bonnas valdība. Jūras transportu maksā amerikāņu valdība, bet ceļu no ostas līdz gala mērķim — galvotājs. Šīs summas nav jāatmaksā, un iecelotāj. jau pēc 6 mēnešiem var lūgt ASV pavalstniecību. Par „etnisku vāciešu", pēc Korkerija izteikumiem, uzskatāma persona ar vācu izcelšanos, kas dzīvojusi ārpus Vācijas, bet sekojusi vācu paražām un lietojusi vācu valodu.

Negaidīts „nē" Austrālijā

MINISTRU PREZIDENTAM MENZIJAM SAISTĪTAS ROKAS CĪŅĀ PRET KOMŪNISMU

Opozicijas līderis Dr. Evets

Ministru prezidents Menzijs

Vēstule Latvijai no Austrālijas

Austrāliešu tauta 22. septembrī balsoja par jautājumu: vai jūs piekrītat satversmes grozījumiem veidā, kas federālajam parlamentam dotu tiesības aizliegt valsti apdraudētājas organizācijas? Valdības partijas aicināja balsot „jā", bet strādnieku partija un komūnisti „nē". Valdībai bija jāiegūst ne tikai absolūtais vairākums visas Austrālijas mērogā, bet arī vairākums 4 pavalstīs. Tas neizdevās, — „nē" teicēji palika uzvarētāji.

Austrālijas komūnistu vislielākais ienaidnieks — ministru prezidents Menzijs pēc neveiksmes teica: „Liekas, ka cīņā pret komūnismu man tagad viena roka saistīta, bet austrāliešu tautas un komūnistu zināšanai gribu pateikt, ka sākto cīņu turpināšu." Menzijs vēl norādīja, ka viņš kā demokrats respektēs tautas izteiktās domas, bet nožēlo varbūtēju komūnistu aktīvitātes pieaugumu. Ja nu valdībai paliekot mazāka vara, tad toties jo stingrāku ceļu vajadzēšot pierādīt pašai tautai. Strādnieku partijas vadītājs un opozicijas līderis Dr. Evets uzsvēra, ka tautas nobalsošana pasaulei pierādījusi Austrāliju par tiešām patiesu brīvības mīlētāju.

Cilvēki ārpus šī kontinenta var iedomāties, ka Austrālija 22. septembrī devusi sirdi un roku, vismaz mazo pirkstiņu komūnismam, ignorējot Menzija pastāvīgos draudus par sarkano briesmām austrāliešu nākotnei. Tā nav. „Nē" uzvaras pirmais iemesls ir austrāliešu konservātīvais uzskats — neuzticība kaut kādiem grozījumiem. Otrkārt — priekšvēlēšanu aģitācijā strādnieku partijas vīri uzsvēra, ka jaunie grozījumi esot pārāk smagi; dodot valdībai tiesības slēgt jebkuru politisko partiju, tie nozīmējot britu tradicionālās brīvības ierobežošanu un esot solis pretī totālitārismam. Esot pietiekami daudz citu līdzekļu pret komūnistiem. Tas visai šai lietai izrādījās izšķirējs. Aizvadīto tautas nobalsošanu tādēļ pilnībā nedrīkstam uzskatīt kā noteiktu cīņu par vai pret komūnismu, kaut tā tāda bija domāta.

„Nē" dominēja Jaunajā Dienvidvelsā, Viktorijā un Dienvidaustrālijā, bet „jā" divās pavalstīs — Tasmānijā un Rietumaustrālijā, ar lielu pārākumu tieši pēdējā. Kā kuriozs atzīmējams fakts, ka tur, kur pēdējās federālā parlamenta vēlēšanās uzvarēja Menzija vadītie liberāļi, šoreiz triumfēja „nē", un bieži atkal šķietamos strādnieku cietokšņos paudās „jā" vairākums, piemēram, tepat Balaratā.

Arnolds Šmits

Balaratā, 24. septembrī

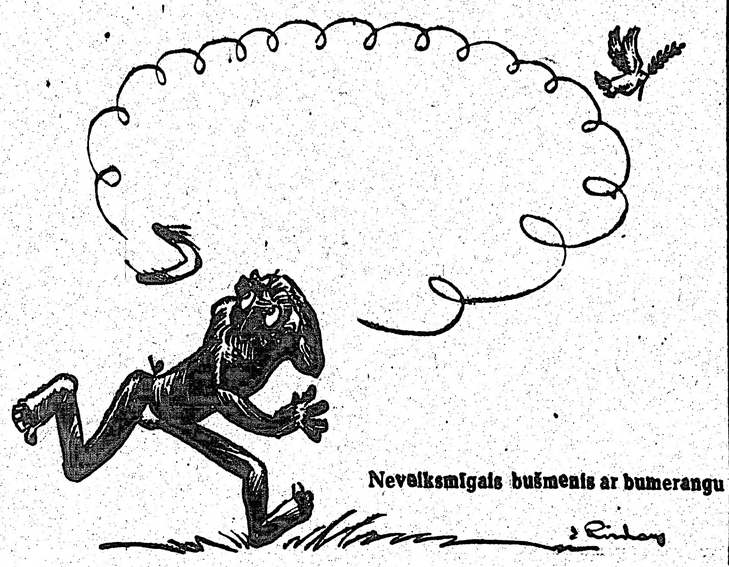

Neveiksmīgais bušmenis ar bumerangu

DAŽOS VĀRDOS

Pielietot fantastiskos ieročus, kuri valstī kārt pieminēti prezidenta Trumena un ci amerikāņu valstsvīru deklarācijas, Korej fronte arvien neatlaidīgāk prasa ASV sabie riskā doma.

Politisko ieslodzīto atbrīvošana Austrum vācijā, kas pēc „prezidenta" Pīka amnesti deklarācijas aptvēršot 20.000 personu, stāj siés šajās dienās. Rietumberlīnē uz šo politiskās atmosfairas uzlabošanai raugās vi skeptiski.

Darbam Irānas naftas rūpniecībā pēc v dības informācijas esot pieteikušies vairā vācu, kā arī zviedru un šveiciešu specialī

Galīgo likvidācijas rīkojumu visām Ī dienesta vietām devis organizācijas ģener direktors Kingsleijs, uzdodot likvidāciju a beigt līdz š. g. beigām — kaut arī emig cijai pieteikušos transportēšana uz aizjū ņemēm turpināsies arī pēc tam.

Uz austrumiem steidzamības kārtībā lī daļu bruņošanās rūpniecības pēdējos mē šos pārvietojusi Pad. savienība.

Svinīgā dievkalpojumā Sv. Paula katedr Anglijas ministru prezidents Edlijs un opo cijas vadonis Čerčils kopā ar 800 ci apakšnama locekļiem un kandidātiem jau jās vēlēšanās atzīmēja līdzšinējā apakšn atlaišanu un ielešanu vēlēšanu cīņas peri

Rūpīgāk glabāt valsts noslēpumus uzaici jis ASV prezidents Trumens, norādot, ka n šim 85 proc. valsts slepenās informāci publicēta laikrakstos un žurnālos.

Ar ūdensmetējiem atvairīts 7000 FDJ ie niešu mēģinājums ceļt nekārtības Vāci Rietumberlīnē. 17 galvenie darvedi ār tējā tiesā sodīti ar 1 līdz 6 nedēļām cie

Par ASV atbalsta punktu Ierīkošanu sa risināšās sarunas Madridē.

Komūnistu ofensīva Indoķīnā attīstās pilnu sparu divos virzienos. Franču sp virspavēlnieks ģen. Delatrs Detasinji ton izteicis pārliecību, ka arī šo Vietmina miernieku ofensīvu izdosies atvairīt.

Gandrīz ar nāvi beidzies divi Šveices lī tāju pārdrošais mēģinājums — mazā sp lidmašīnā nosēsties Monblāna virsotnes š šā tuvumā. Mēģinājums tomēr izdevies, ko atkārtots šveicieša Dirafūra sensacionāl sasniegums 1921. gadā.

Peroni nebūtu nogalināti, arī ja apvēr būtu izdevies — deklarējuši us Urugvaju bēgušie sazvērnieki, kas bija gribējuši Peronu autoritāro režīmu Argentīnā.

Aizliegt arī Internacionāli, līdzīgi nacion sociālistu dziesmām, ierosinājušas vairā Lejassaksijas parlamenta frakcijas.

Pagriezienu pa kreisi uzrāda jaunais st strādnieku partijas vadības sastāvs, ko vēlēja nule noslēgtajā partijas kongresā kas Bevana un citu kreisā spārna biju struktūru aprindās uzņemts ar lielāko gandrīz

Dārgāka ceļošana vilcienos drīzumā Vācijā, jo Bonnas parlaments pieņēma tiecīgo likumprojektu. Caurmēra paaugst juma 3. klasē — par 15 proc.

Stiprākas pozicijas valdībai Francijā, sastāv no centra partiju koalīcijas, radī neseno pašvaldību vēlēšanu rezultāti.

2500 Bavārijas drēbnieku šai ziemas sez notelca „karaļa Edvarda VII" kungu modi četru pogu žakete, kurai divas augšējās gas aizpogātas, veste no tās pašas vai c drānas un Isākas un šaurākas bikses. Ja kļuvušās arī žaketes. Šādi vīriešu ērpji modē ap gadsimtenu miju.

1200 izstādītāju piedalās Parīzes 51 g automobiļu izstādē, kuras atrakcija ir jau General Motors „brīnumauto" Le Sa Tam 300 z. sp. motors, bez tam 20 r motoriņi, kas veic visdažādākos uzdevumu aizver durvis, apsilda auto vai automat pacel auto jumtu, tikko uz sēdekļa no kaut viens lietus piliens.

ASV jāielguld 2,5 miljardi dol. jaunās ūdeņošanas sistēmās, vai arī trešdaļā no sām ASV pilsētām iedzīvotājiem būs jā kās no vannas ik dienas, — jo visās valstīs konstatējams pieaugošs ūdens trūk

6590 DP un 1607 tautas vācieši septembrī ceļojuši uz ASV, ziņo DP komisija.

Aizliegtiesības Kanadas valdībai lūdzis Če slovakijas ģenerālkonsulāta Montreālā di niecības atašejs Mitoslavs Mareks, kas at jis savu posteni pēc tam, kad saņēmis nājumu atgriezties uz Prāgu. Mareks ir Čechu konsulārais darbinieks Kanadā, kopš 1948. g. pamatīs savu posteni.

Gigantisku kontrabandas organizāciju klājusi vācu mutas policija Ķelnē. Bē apgroziusi starp Beļģiju, Rietumvāciju Dienvidameriku dimantus, narkotiskas vi un ārzemju valūtu 20 milj. dolaru vērtīb

8,5 milj. personu apmeklējušas lielo B nijas festivalu, ko 4. maijā atklāja karalis kas beidzās 30. septembrī.

Kustības brīvību rumāņu un ungāru di mātiem Romā ierobežojusi Itaļu valdība, vanšējoties par līdzīgiem ierobežojumiem Itaļu diplomātiem abās šais zemēs. Jau rīkojums attiecināts arī uz rumāņu un gāru diplomātu un viņu darbinieku ģimen

7 čechu spiegi apcietināti Austrijas un cijas amerikāņu joslā. Viena no apcie tajām ir Lincas raidītāja direktora radiol

Kara materiālus 1,5 miljarda dol. vēr līdz septembra beigām ASV nosūtījusi sa sabiedrotiem Eiropā un Āzijā. 3/4 nogā materiālu saņēmusi Rietumeiropa.

Bumbas atentātu rietumsabiedroto ā Triestā bija rīkojuši nezināmi jaunda

Jugoslavu valdība izdevusi **Baltu grā** par Pad. savienības, Polijas, Čechoslovaki Ungārijas, Rumānijas, Bulgārijas un Alb jas valdību agresīvu rīcību pret Jugoslav

5 komūnisti un 5 kreisie sociālisti ie Sanmarino republikas ģenerālpadomē, kā šīs valstiņas augstākais organs.

Aizliegt ražot lelles ar „nedemokrāti sejas izteiksmi ierosinājis Austrumvāc laikraksts Die Sächsische Freie Presse.

Simto reizi nogādāts slimnīcā 67 g Nujorkas iedzīvotājs Viljems. Viņa neg jumu sarakstā ir 3 lidmašīnas, 13 d ceļa un 37 auto katastrofas, 45 „neveiksm kautiņi un 2 kritieni uz ledus. Laime šo laimes putnu" līdz šim tomēr vēl nav stājusi.

Kāda Vīnes kompartijas darbiniece 17 g dēls atzinies, ka izdarījis 3 bumbu atent pret partijas nodaļu birojiem Vīnē, „lai riebtos tēvam par viņa bardzību". Bum jaunekļis gatavojis pats.

Sievietes izdod 80 proc. visu amerik tautas ienākumu, aprēķinājusi kāda apdr nāšanas aģente. **Amerikāņu sievietēm** pi 43 proc. no visu uzņēmumu akcijām, 85 p no visiem krājnogulsījumiem bankās, 40 p no visiem dzīvokļiem. Tās maksā 80 p no visa mantojuma nodokļa un 45 proc. visiem īpašuma nodokļiem.

MAC. A. LIEPIŅŠ

Latvijas ev. lut. baznīca trimdā

Mūsu baznīcai trimdā ir daudz plašāks darba lauks, nekā tas bija dzimtenē. Ja tur baznīcas galvenais uzdevums bija vest cilvēku tuvāk Dievam, tad šeit tas reizē jāved tuvāk arī savai tautai, jāpalīdz tam saglabāt latvisko dvēseli. Nevienai organizācijai, ne pašu vēlētām iestādēm nav tādas iespējas šodien nostāties nacionālo tradiciju un gara sardzē, kā baznīcai. Ne tik daudz kristīgais gars te apdraudēts, jo visu zemju baznīcu durvis ir atvērtas un ar lielu prieku aicina tur katru latviešu bēgli, lai to padarītu par beznācijas luterāni. Daudzkārt vairāk apdraudēts latviskais gars, latvieša dvēsele šai mūsu tautas vislielākajā traģiemā. To vēro un zina Latvijas ev. lut. baznīcas vadītāji un mācītāji dažādās zemēs un dara visu iespējamo, lai tur nodibinātu latviešu draudzes un tā latviešus labāk saglabātu ne tikai Dievam, bet arī savai tautai.

Vislielākais cīnītājs šinī virzienā ir bijis mūsu baznīcas archibīskaps, kas ar savu autoritāti un neatlaidību pēdējā LWF eksekutīvās komitejas sēdē panāca LWF vadības piekrišanu, ka tā neliks šķēršļus latviešu un igauņu draudžu dibināšanai, kā arī apsolīja mācītājus, kas iestājas kādā no LWF iekļautās sinodes darbā, atbrīvot no reversala parakstīšanas, ar ko tiem bija jāizstājas no Latvijas ev. lut. baznīcas sinodes, kā to praktizēja līdz šim.

Tā mūsu baznīcai trimdā daudz vairāk un intensīvāk jāstrādā nacionālā virzienā, nekā tas bija brīvajā Latvijā. Kaut arī iezemiešu mācītāji, sevišķi ASV un Kanadā, grib latviešus uzsūkt savās draudzēs, nostājoties pret latviešu draudžu dibināšanu, tomēr latviešu mācītāju enerģiskā rīcība panākusi latviešu nacionālās baznīcas atzīšanu, un vairākas draudzes jau uzņemtas vietējās sinodēs. Tas ne tikai nodrošina latviešiem dievvārdus mātes valodā, bet palīdz svētdienas skolas izveidot par nacionālām skolām, kur bez ticības mācībām māca arī latviešu valodu, Latvijas vēsturi, literatūru un dzimtenes mācību.

Vācijas rietumu joslās, ko kādreiz apsēmēja par mazo Latviju, vairs palikušies apm. 12.000 latviešu. Vēl jūtamāk te samazinājies mācītāju skaits. Amerikāņu joslā atrodas 10, franču — 2 un angļu — 5 mācītāji, no kuriem daļa jau atrodas emigrācijas procesā. Mūsu tautieši Vācijā tagad dalīvo izkaisīti, pa dažiem desmitiem, retāk simtiem kopā. Tas apgrūtina garīgo aprūpi. Lai to veiktu, mācītājiem pastāvīgi jāatrodas ceļā. Pagaidām ceļa izdevumus sedz LWF. Garīgā aprūpē Vācijā mācītājiem jau sāk nākt talkā paši laji, kas kalpo draudzēm ar ts. lasāmiem dievkalpojumiem. Mācītājs strādā bez algām, bet tiem pabalstus izsniedz Vācu zemju baznīcas. Mazu atbalstu draudzes locekļiem izsniedz Vācu evaņģeliskā palīdzība saziņā ar LWF un zemju valdībām, kas mums jāpieņem ar pateicību, zinot, cik daudz miljonu ir pašu Vācu bēgļu, kas gaida atbalstu. Visgrūtākā stāvoklī tomēr atrodas tbc slimie, kas izvietoti IRO un Vācu sanatorijās. Tiem palīdzēt no ārpuses — galvenokārt uztura uzlabošanas ziņā — pašreiz būtu vislielākais mīlestības darbs.

Galvenās emigrācijas zemes bijušas: ASV, Anglija, Austrālija, Kanada. ASV ieceļojuši 87 mācītāji, to vidū pēdējā laikā arī prof. K. Kundziņš, prāv. J. Kullītis, prāv. A. Rumpēteris uc. Latviešu baznīcas pārvalde ASV enerģiskā priekšnieka zv. adv. P. Egliša vadībā pēc grūtām cīņām, atsaukdamās gan uz ASV konstitūciju, kur paredzēta nelerobežota ticības brīvība, un Mārtiņa Lutera mācību, ka dievvārdi sludināmi mātes valodā, ir izcīnījusi arī latviešu ev. lut. baznīcai ASV nacionālo brīvību. Jau nodibinātas 25 latviešu draudzes, no kurām daļa vēl saņem pabalstus no ārpuses. Cerams, ka atsevišķās dievgaldu kopas apvienosies un latvieši, kas iestājušies amerikāņu, atkal pievienosies latviešu draudzēm un tā varēs savā amatā nodarbināt ap 50 mācītāju. Pārējiem gan būs jāstrādā citā darba laukā. Latviešu draudzes ASV jau parādījušas dzīvu aktīvitāti, izdodot periodiskus draudzes apkārtrakstus, iekārtojot svētdienas skolas kristīgi-nacionālā garā, vadot jaunatnes pulciņus utt. Vislielākā vienība ir Ņujorkas draudze, kuras locekļu skaits pārsniedz 2000 un kur latviešu dievkalpojumi notiek trīs vietās.

Kanada uzņēmusi ap 8000 latviešu un 14 ev. lut. mācītāju, no kuriem 8 saistīti LWF (ULCA) un 6 Misuri sinodes dienestā. Neskatoties uz šo abu sinožu doktrinārām pretišķībām (nav kanceles un svētā vakarēdiena kopības), visi latviešu mācītāji Kanadā ir apvienojušies un archibīskapa pārreizes gadā sanāk konferencēs, lai apspriestu pašu latviešu lietas. Kanadā jau nodibinātas 12 latviešu draudzes. Piecus šais draudzēs vocētos mācītājus algo Misuri sinode, pārējos ULCA (LWF). Svētdienas skolas ierīkotas 15 vietās.

Pēc pēdējām ziņām, Toronto pirmā latviešu ev. lut. draudze ir iepirkusi vienu no lielākām baznīcām Toronto, ko pārņems 18. oktobrī. Tā būs otrā latviešu baznīca trimdā. Pirmo uzcēla Senatobijas draudze ASV enerģiskā māc. P. Kīrsona vadībā. Toronto baznīcas līdzīpašniece būs arī igaunu lut. draudze. Paredz, ka baznīcas ēkā varēs novietot arī citus latviešu pasākumus, kā sestdienas skolu ar 130 bērniem, Toronto latviešu teātri, Veras Keišas baleta skolu uc.

Austrālijas tālo krastu sasnieguši jau ap 20.000 latviešu, to vidū 8 mācītāji, kas sadalījuši savus aprūpes rajonus pa visu kontinentu. Te latviešu baznīcu vada prāv. A. Grosbachs, un tā ir iekļāvusies UELCA, kas ir LWF locekle. Nožēlojamu stāvokli Austrālijā ir radījuši divi L. U. teoloģijas fakultātes studenti E. Kociņš un T. Birkhāns, kas, nepakļaujoties Latvijas ev. lut. baznīcas mācībai un jurisdikcijai, bez archibīskapa prof. Dr. T. Grīnberga ziņas iestājušies kādas citas sinodes (ELCA) darbā un uzsākuši dibināt paralēli latviešu draudzes. Šai sakarā Latvijas archibīskaps deklarēja Austrālijas latviešiem, ka Latvijas ev. lut. baznīca sadarbojas ar UELCA un tāpēc latvieši, kas pievienosies ELCA, skaitīsies izstājušies no Latvijas ev. lut. baznīcas, un pasvītroja, ka E. Kociņš un T. Birkhāns netiek uzskatīti par Latvijas ev. lut. baznīcas mācītājiem.

Lielbritānijā Luteriešu padome pieņēmusi lēmumu, ar kuru tā respektē katras tautības īpato baznīcas iekārtu un satversmi un sniedz tām garīgu un materiālu atbalstu, bez kā ejī latviešu draudžu darbība nebūtu iespējama. Arī pati Latvijas ev. lut. baznīcas pārvalde izstrādājusi savus iekārtas un darbības noteikumus Lielbritānijai, un tie apstiprināti 3. jūnija konferencē. Lielbritānijā darbojas 9 latviešu ev. lut. draudzes ar 10 mācītājiem. Pārvaldi vada archibīskapa vietnieks prāv. E. Bergs. Zināmas pārmaiņas garīgā aprūpē sagaidāmas sakarā ar to, ka daļa latviešu, kas nostrādājuši tur 3 gadus, ieguvuši tiesības uz brīvu darba izvēli. To izmanto galvenā kārtā lauksaimniecībā nodarbinātie, kas meklē vieglākas darba iespējas rūpniecības centros. Ir sākusies arī izceļošanas kustība uz Kanadu, kur daudzi cer rast labākus dzīves apstākļus. Te mūsu baznīcai izveidojusies svētīga sadarbība ar Latviešu nacionālo padomi (LNPL), sevišķi bērnu audzināšanas un sociālās apgādes darbā.

Arī Zviedrijā izveidota vienota latviešu ev. lut. baznīca, kuras pārvaldes priekšgalā izvirzīts māc. J. Teriņš. Pašreiz Zviedrijā darbojas 13 latviešu draudžu, kuras aprūpē 8 mācītāji. Bez sava tiešā darba māc. J. Sviķis sevišķi aktīvi strādā arī materiālās aprūpes laukā, ar Zviedrijas un Latvijas archibīskapu atbalstu vācot ziedojumus zviedru draudzēs un tos novirzot bēgļiem Vācijā. Latviešu urnu kapsētā pie Ādolfa Fredrika baznīcas pēc prof. P. Kundziņa meta uzcelts piemineklis ar granītā iekaltiem mirušo tautiešu vārdiem. Latvijas ev. lut. baznīcas 1928. g. satversmes ietvaros pārvalde izstrādājusi darbības noteikumus Zviedrijai, ko apstiprinājis archibīskaps.

Latvijas ev. lut. baznīcu brīvajā pasaulē vada mūsu sinodes savā laikā vienbalsīgi ievēlētais archibīskaps prof. Dr. theol. Teodors Grīnbergs, kas rezidē Vācijā, Eslingenā, ar virsvaldi, kuras 3/4 locekļu atrodas šaipus dzelzs aizkara. Visi Latvijas ev. lut. sinodes mācītāji un tajā iekļautās draudzes apliecinājušas pilnīgu pakļautību un palīdzību uz savu archibīskapu un mūsu Baznīcas virsvaldi. Tas ir mūsu baznīcas stiprums, kas palīdzējis un vēl palīdzēs pārvarēt daudz šķēršļu kā baznīcas, tā tautas nacionālajā trimdas dzīvē. Pēc mūsu sinodali episkopālās baznīcas iekārtas, archibīskaps ievēlēts savā augstajā amatā uz visu mūžu, un mēs nenogurdami ceram, ka šis lielais un dedzīgais Dieva un mūžības apliecinātājs mūs vienus reiz sauks atpakaļ jaunajā, brīvajā Latvijā.

Ko drīkst ņemt līdz uz Kanadu

Sekojot vairāku lasītāju lūgumam, esam IRO iestādēs noskaidrojuši pašreiz pastāvošos bagāžas un muitas noteikumus izceļotājiem uz Kanadu un Austrāliju. Sekojošais izvilkums no oficiālajiem noteikumiem attiecas uz Austrāliju, bet, kā mums norāda IRO, atskaitot divus izņēmumus, tādi paši noteikumi pastāv Kanadai. Šie divi izņēmumi ir: Kanadai nepastāv nekādi ievešanas aizliegumi dūnu segām un spilveniem, otrkārt, katrs iecelotājs var ņemt līdz fotokameru, ja vien tā nav ražota Kanadā.

No muitas un nodokļa atbrīvoti personīgi lietojamie priekšmeti — lietoti apģērbi, ikdienā lietojami priekšmeti, rotas, tualetes piederumi, neattīstītas vai attīstītas mājas kino filmas ar ceļa uzņēmumiem, chirurgu, zobārstu un veterinārārstu rokas instrumenti, velosipēdi, fotoaparāti (tirgū neejošas markas), personīgi sporta piederumi, sporta ieroči, teltis un to piederumi, pārvietojami gramafoni un skaņu plates, mācīta amatnieka parastie darba rīki, rakstāmmašīnas, — ja šie priekšmeti ir neapstrīdams pasažiera īpašums un domāti personīgai lietošanai, bet ne dāvanām, apmaiņai vai pārdošanai.

Pie personīgiem priekšmetiem nav pieskaitāmi pusgatavi apģērba gabali, iekārtas priekšmeti, kas kalpo mājas vai grunts gabala rotāšanai, parfīmi, alkoholiski dzērieni, tabaka, cigāri un cigaretes, saldumi, radioaparāti, mājas kino, lidmašīnas, dzīvojamie rati vai piekabināmie, kā arī visi priekšmeti, ko vīrs vai sieva ved līdzi savam laulības partneram vai ģimenes locekļiem.

Mēbeles un mājturības priekšmeti brīvi no muitas un apgrozījuma nodokļa, ja tie vismaz gadu atradušies pasažiera īpašumā un lietošanā, bet to vērtība nedrīkst pārsniegt 400 Austrālijas mārciņu uz personu, pie kam vienas ģimenes divi bērni skaitāmi par vienu pieaugušo. Pie mājturības priekšmetiem pieskaitāma arī vela, trauki, gramafoni un radio uztvērēji. Par mēbelēm un priekšmetiem, kas nav vēl gadu lietoti, vai kuru vairums pārsniedz normu, jāmaksā muita. Šis mantas atbrīvo no muitas arī tad, ja tās pienāk Austrālijā 12 mēnešu pirms vai pēc paša pasažiera ierašanās. Ja starplaiks lielāks, mantas var atbrīvot no muitas tikai, pieprasot atļauju.

Katram pasažierim vai ģimenei, ierodoties Austrālijā, par savu bagāžu jānodod muitas deklarācija, ar to iegūstot tiesības muitai pakļautās mantas ievest bez muitas, ja to kopvērtība nepārsniedz 30 Austr. mārc. Bez Commonwealth Bank of Australia īpašes atļaujas drīkst ievest angļu banknotes ne vairāk kā 5 mārc. sterliņu vērtībā. Citu zemju valūtas ievešanai īpašu ierobežojumu nav, bet tās apmaiņa pret Austrālijas valūtu pakļauta likuma ierobežojumiem.

Pasažieriem ir pienākums atklāti atbildēt uz katru muitas ierēdņu jautājumu, un ierēdņiem ir tiesības pārbaudīt visu bagāžu. Muitniekam sevišķi jānorāda, ja bagāžā atrodas sēdli vai citas zirglietas, jo tās pakļautas karantēnas noteikumiem, tāpat indes, potes, dzīvnieki un to produkti, insekti, mikrobu kultūras, stādi, augļi, sēklas. Neatļauta šo priekšmetu ievešana var tikt bargi sodīta. Sevišķi bargi sodi draud par neatļauto priekšmetu — šaujamo uc. ieroču un reibekļu narkotisku vielu ievešanu. Muitas noteikumu apiešana, nepareizu ziņu došana vai muitas ierēdņu piekukuļošanas mēģinājumi sodāmi ar pārmācības namu līdz 5 g.

Muitas noteikumi izceļotājiem uz ASV visumā jau labi pazīstami, bet īpaši jāuzsver, ka emigrantiem par visām līdznemamām mantām laikus jānodod muitas deklarācija, atskaitot apģērbu, personīgas rotas, tualetes piederumus un līdzīgus priekšmetus, kas visu laiku jau bijuši pasažiera pašu īpašumā un lietošanā. Katrs iecelotājs ASV var ņemt līdzi vienu foto un vienu kino aparātu, bet par tiem un citiem vērtīgiem vai luksa priekšmetiem izceļotājiem būtu jāsagādā rēķini vai apliecības par to iegādi.

Pārmet morāles trūkumu

Vēstule Latvijai no Austrālijas

Pēdējā laikā arvien biežāk Adelaides presē parādās raksti, kas pārmet morāles trūkumu jaunaustrāliešiem. Sīki aprakstīti zādzību, dzeršanas, laulības pārkāpumu un pat bērnu pārdošanas gadījumi. Šādi raksti bojā labās attieksmes. Sevišķi darba vietās iezemieši kļūst neiecietīgi pat pret visniecīgākām imigrantu kļūdām, kas rodas valodas un darba nepārzināšanas dēļ. Ne reti aiziet tik tālu, ka austrāliešu iecienīto lamu vārdu „boody" piemēro arī jaunaustrāliešiem, pie kam gandrīz vienmēr vainīgos nosauc par „baltiem". Kad manā darba vietā kāds ungārs, nepārzinādams lokomotīves gaisa bremzes ierīces, pārlauza austrālietim roku, pēdējais teica: „Bloody balts". Citreiz divi poļi sakāvās ar vietējo, vainīgie atkal bija „balti". Uz manu norādījumu, ka minētās personas nav balti, austrālieši atbildēja, ka viņi gan zinot, ka lielākā daļa iebraucēju ir citu tautu piederīgie, bet pirmie transporti esot bijuši tikai ar baltiešiem, tāpēc šis vārds iegājies tautā un tā to lietojot vietā un nevietā.

Jāatzīmē, ka presē parādās arī pretēja satura raksti, kuros autors cenšas imigrantus attaisnot, norādot uz nenormālo dzīvi Eiropas nometnēs un tās turpinājumu Austrālijā. Adelaides luterāņu mācītājs Cinbauers par bērnu pārdošanu raksta, ka šī ziņa presē nēatbilst patiesībai. Mūsu tautietis A., kurš strādā par policijas tulku, garākā intervijā The Advertiser korespondentam paskaidroja: „Jaunaustrāliešu noziegumus nevajadzētu sevišķi izcelt, jo to skaits, proporcionāli rēķinot, nav lielāks nekā pašiem austrāliešiem."

R. Dambītis

Austrumeiropas bēgļu prese kopējā pretkomūnistiskajā cīņā

BRĪVĀS PRESES APVIENĪBAS DARBĪBA VĀCIJĀ

Austrumu un Viduseiropas, Baltijas un Balkānu valstu brīvās preses apvienības gada sapulcē Minchenē nesen pulcējās 12 bēgļu tautību laikraksta pārstāvji, lai apspriestos par apvienības darbības izveidošanu nākotnē. Organizācija apvieno pāri par 30 bēgļu preses izdevumu Vācijas amerikāņu joslā.

Kā ziņojumā paskaidroja prezidija priekšsēdis Dr. V. Dumitresku, apvienības pēdējā pusgada darbu iezīmē, no vienas puses, pretkomūnistiskās cīņas aktivizēšanās starptautiskā mērogā, no otras puses, IRO darbības pakāpeniskā sašaurināšanās, tuvojoties likvidācijai. DP laikraksti no IRO līdz pēdējam laikam saņēma morālisku un materiālu atbalstu, kam tagad bijis jāapsīk. Darbs, ko pēdējos 5 gados veikusi apvienībā organizētā DP prese, tagad kluvis vēl jo nozīmīgāks un katrā ziņā jāturpina. Bēgļu preses cīņu pret komūnismu un par boļševisma okupēto valstu brīvību iezīmē citur reti sastopama solidaritāte un sadarbība 12 dažādu tautību, kā arī atšķirīgu politisku grupējumu starpā. Tāds stāvoklis jāsaglabā arī turpmāk. Austrumeiropas pārvietotās personas un bēgļus rietumi tagad jau novērtē daudz citādāk nekā pirms gadiem, arvien vairāk saistot garīgos spēkus kopīgajā cīņā.

Apvienības vadības turpmākie galvenie uzdevumi ir iesaistīt apvienību un tajā organizēto DP presi pēc iespējas plašāk dažādās pretkomūnistiskās akcijās, vienlaicīgi cenšoties nodrošināt tai morālo un materiālo atbalstu pēc IRO darbības izbeigšanās. Jāturpina un tālāk jāizveido jau uzņemtie sakari ar dažādām starptautiskām, amerikāņu un vācu iestādēm un organizācijām, Brīvās Eiropas raidītāju, kuram apvienības biedri — žurnālisti arī piegādā ziņas utt. No vairākām pusēm organizācijai iegūts vai solīts morālisks, nākotnē eventuāli arī materiāls atbalsts. Apvienības darbā savas pēdas atstāj arī izceļošana, kādēļ turpmāk vadībā jācenšas izraudzīt pēc iespējas personas, kam vismaz tuvākajā laikā nav paredzēta emigrācija.

No apvienības lietveža E. Reisenberga saimnieciskā ziņojuma bija redzams, ka bēgļu preses izdevumu un žurnālistu interese par apvienību pēdējā pusgadā ievērojami augusi, ko apliecina daudzi no jauna uzņemtie biedri un uzņemšanas lūgumi. Pēc revīzijas komisijas priekšsēža Dr. J. Herpa ziņojuma sapulce atbrīvoja no pienākumiem pārvaldes organus, kuru pilnvaru laiks izbeidzies, un izraudzīja jaunus.

Jaunā apvienības valde: baltrutēņi V. Portniks un Dr. St. Stankievičs, bulgāri G. Nojefs un C. Penjefs, čechi B. Horaks un U. Blastovicka, igauņi J. Vestriks un E. Reisenbergs, jugoslavi R. Parežaņins un B. Begovičs, krievi S. fon Leuchtenbergs un A. Pirangs, latvieši V. Janums un M. Čulītis, lietuvieši S. Miglinas un L. Kešele, poļi J. Bjelskis un A. Červinskis, rumāņi J. George un Dr. V. Dumitresku, ukraiņi inž. I. Popovičs un Dr. V. Stachivs, ungāri Dr. Z. Makra un Dr. J. Herps.

Prezidijā ievēlēja Dr. V. Dumitresku (priekšsēdis), inž. I. Popoviču, Dr. Z. Makru, J. Bjelski (viceprieksšēži), E Reisenbergu (sekr.), S. fon Leuchtenbergu (kas.) un R. Parežaninu; revīzijas komisijā — V. Pekeļskis (čechs), R. Danilevičs (ukrainis) un H. Zāgars; šķīrējkomisijā — Dr. V. Stachivs, A. Pirangs un R. Parežaņins.

Sapulce ar dažiem grozījumiem pieņēma izstrādātos jaunos apvienības statūtus, ko iesniegs apstiprināšanai vācu tiesā un kam jāpalīdz vēl tālāk stabilizēt apvienības darbību; tās mītni nolēma pārcelt no Augsburgas uz Mincheni. Sapulce noraidīja ierosinājumu organizāciju pārveidot no tagadējās DP preses izdevumu resp. izdevēju apvienības, kurā bez tam individuāli biedri var būt arī šo laikrakstu redaktori un pastāvīgie līdzstrādnieki, par tīri individuālu žurnālistu arodorganizāciju, jo galvenais kopīgās cīņas līdzeklis ir vienpirmā kārtā paši bēgļu preses izdevumi.

M. C.

LATVIEŠI EIROPĀ...

★ Zviedrijas latviešu teātra biedrības valdē ievēlēti M. Zīverts (priekšsēdis), E. Balode, K. Dziļleja, R. Canders un O. Murjānis, bet revīzijas komisijā A. Vaļuks, E. Vārsbergs un I. Dziļleja. Patlaban O. Murjāņa vadībā iestudē M. Zīverta jauno lugu Cenzūra un Cilvēks grib dzīvot.

★ Visbadenē par notāru iecelts zvēr. adv. Valters Voits, kas ir vienīgais latvietis — notārs brīvajā pasaulē. Kā LNP uc. latviešu trimdinieku organizāciju juriskonsults un Latvijas sarkanā krusta pilnvarotais Hesenē V. Voits daudz palīdzējis trimdiniekiem.

★ Par Zēdorfas DV nodaļas priekšnieku un draudzes vecāko ievēlēts J. Zvirgzdiņš.

★ Latviešu mākslinieku un daiļamatnieku kopa Lielbritānijā izsludinājusi sacensību dekoratīvās daiļamatniecības darbu metiem metallan, kokam, ādai, audumam dažādās apdares tehnikās. Godalgošanas komisijā darbosies viens Latvijas mākslas akadēmijas profesors un pa vienam pārstāvim no mākslinieku un daiļamatnieku kopas un Kr. Barona fonda. Godalgotie meti pāriet sacensības rīkotājas īpašumā. Mets un aploksne iesūtāmi līdz 1. decembrim R. Priedem, 4, Mexborough Drive, Leeds, 7, England. Sacensībai domātie meti jāapzīmē ar motto un uzrakstu: Daiļamatniecības metu sacensībai, bet aplokšņē autora vārds, adrese un cena. Tuvāka informācija saņemama no mākslinieku un daiļamatnieku kopas priekšs. R. Priedes.

★ Latvijas atbrīvošanas komitejas Eiropas centra prezidijs jau saņēmis vairāku zemju centrālo pārstāvību atsauksmes par statūtu projektu. Prezidijs par savu pirmo uzdevumu uzskata statūtu jautājuma atrisināšanu un jauna prezidija vēlēšanu noorganizēšanu.

... UN AIZJŪRA

★ Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzē jau vairāk nekā 2000 locekļu, un tā tagad ir lielākā latviešu draudze ASV. Draudzes priekšnieks ir K. Stankevics, bet mācītāji R. Zariņš un A. Ozols. Kori vada diriģ. B. Skulte. Dāmu komitejas nodibinātajā palīdzības fondā jau uzkrāti 410 dol., kā arī palīdzēts trūkumcietējiem ASV un Vācijā.

Ko dzirdam Latvijā

Audzināšana komūnismam — zinātņu akadēmijas galvenais uzdevums

„KULTŪRAS" AUGSTĀKĀ PAKĀPE

Kultūras un izglītības komitejas priekšsēža vietnieks Mozers raksta: Padomju valdība un partija nepārtraukti rūpējas par padomju cilvēku garīgo prasību apmierināšanu, tas ir — par viņa audzināšanu komūnismam. Komūnisms ir kultūras augstākā pakāpe... Partijas centrālkomitejas propagandas daļas vadītājs Strods savukārt saka: Jaunajā mācības gadā galvenais, kas jāstudē, ir partijas vēstures īsais kurss. Par lektoriem, propagandistiem un konsultantiem sagatavoti vairāk nekā 5000...

Šī „garīgo prasību apmierināšana kultūras augstākajā pakāpē" jāizbauda visiem no pašas augšas. Zinātņu akadēmijas partijas organizācija sagatavojusies jaunajam mācības gadam un — ap 40 zinātnisko darbinieku un kalpotāju pulciņos studē vēstures īso kursu pēc pirmā, bet 163 pēc otrā gada programmas. Valodas un literatūras institūtā studē Staļina darbus valodniecības jautājumos. Par konsultantiem apstiprināti zinātņu akadēmijas „prezidents" Peive, akadēmijas „īstenie locekļi" Deglavs, Vāleskalns, Strazdiņš, Kovaļevskis uc. Pulciņu un politskolu vadīšanai norīkoti 37 propagandisti, to vidū vēstures un materiālās kultūras institūta zinātniskais sekretārs Tizenbergs, akadēmijas izdevniecības redaktors Vaskis, fizikas un matēmatikas zinātņu kandidāts Ikaunieks uc. 60 akadēmijas darbinieku sākuši mācības marksisma-ļeņinisma universitātes otrā kursā, kamēr pirmajā mācās 57 zinātniskās pētīšanas institūta līdzstrādnieki. Zinātnieku pamatkadri marksisma-ļeņinisma teoriju apgūst patstāvīgi... Lūk, zinātņu akadēmijas „galvenais uzdevums!"

17 AĢITĀTORU VIENĀ KOLHOZĀ

Pērn 3 mazus Jelgavas rajona kolhozus (Plēsums, Darba cilts un Sējējs) apvienoja vienā — Plēsums. Pārkārtotāja darba spēku un vājos iecirkņus „nostiprināja" ar komūnistiem. Lopkopības fermu tagad pārzina komūniste Nina Bartuško, otro brigādi vada komjaunatnes organizācijas sekretārs Jānis Ēķis, bet pirmo un ceturto — komūnisti Dūkste un Hūdovs. Kolhoza priekšsēdis ir Molodenkovs, bet partijas organizācijas sekretārs Ivanovs. Pērn par darba dienu izsniedza labi ja 2 kg labības, bet šogad, par spīti nelabvēlīgiem klimatiskiem apstākļiem, avansā vien jau izsniegts — 1,5 kg labības un 2 rubļi naudā. Šo „sasniegumu" panākuši 17 aģitātoru, kas ik dienas nesuši kolhoznieku masā boļševistisko propagandu...

Kolhoza Zaļā Zeme revīzijas komisijas priekšsēde Alīde Štroma stāsta: Kad uzsākām kulšanu, kolhozmieki ziņoja revīzijas komisijai, ka kuļ netīri un salmos daudz graudu. Revīzijas komisija sastādīja aktu, ko aizsūtīja mašīntraktoru stacijas direktoram. Pēc tam stacija kulmašīnu izlaboja, un darbs ritēja bez traucējumiem. (Diezgan vienkārši, ja nebūtu tik komplicēti!)

Jēkabpils rajona Raiņa kolhozā kolhoznieki šogad nopirkuši pāri par 70 radio uztvērēju. Tā vairāk nekā pusei kolhoznieku tagad iespēja klausīties — pārraides no Maskavas, Rīgas uc. Pad. savienības vietām. (Tātad šie „radiouztvērēji" ir vienkārši skaļruņi, kas pieslēgti kolhoza uztvērējam un ļauj dzirdēt tikai to, kas komūnistiem vēlams.)

PRIVILIĢĒTOS APGĀDĀ, BET PĀRĒJIE APGĀDĀJAS PASI

Rīgas 29. skolas direktors Feldmanis stāsta: Skolnieki pašu spēkiem novāca kara laika drupas skolas pagalmā, izbūvēja sporta laukumu ar skrejceliņu. Aktu zālē ierīkojām labu vingrotavu. Esam panākuši, lai visi skolnieki vingrošanā ierastos vingrošanas tērpos... (Citiem vārdiem — pavēlēts, lai būtu!). Bet tai pašā laikā dzirdam, ka ministru padome pieņēmusi lēmumu par jauno futbolistu sagatavošanu Leona Paegles vidusskolā, kur organizē speciālas futbolistu klases. Šos audzēkņus apgādās ar sporta apaviem un apģērbu...

Plaviņu iedzīvotāji atjauno pēdējā kara sagrauto kultūras namu. Sevišķi aktīvi strādājot komjaunieši un jaunieši. Sarīkotas 5 svētdienas talkas, katrā piedaloties 60—70 cilvēku. Apkārtējie kolhoznieki sagatavojuši un piegādājuši kokmateriālus. (Tā var cerēt, ka vēl pēc 6 gadiem nams būs jau zem jumta!)

226 PROC. VAIRĀK, BET TOMĒR — JĀTAUPĀS

Inž. Lapuļenko raksta: 1950. g. Latvijā ražojām 226 proc. elektroenerģijas, salīdzinot ar 1940. g., bet tomēr tā vēl ir deficitā. Tādēļ 159 uzņēmumi norunājuši sociālistisko sacensību elektrības taupīšanā. Otrajā ceturksnī Rīgas superfosfāta rūpnīca ietaupījusi 16,5 proc., Liepājas korķu un linoleja rūpnīca 9,6, Brocēnu kombināts 3,7 utt. Kā elektrība ietaupīta, to inž. Lapuļenko gan nepateica, taču jādomā, ka tas darīts uz apgaismošanas un ventilācijas rēķina, vai arī — samazinot produkciju, ko procentos uzrādīt var arī augstāku, nekā tā patiesībā ir.

KUR VISUR ATROD KRIEVU PĒDAS

Asotes pilskalnā vecākā zinātniskā līdzstrādnieka Šnores vadībā pētī trešo slāni. Tur 3 m dziļumā atrasta divkārša baļķu siena ar māliem starpā. Siena labi saglabājusies un ir no apm. 1000. g. Tādas sienas esot raksturīgas krievu pilsētām... Ja padomju archaiologi tiktu klāt pie Ķīnas mūra, tie, droši vien, arī tajā atrastu krieviem raksturīgus celtniecības paņēmienus un lielu līdzību ar dzelzs priekškaru. Un nebūtu pat jābrīnās, ka Pompejas izrakumos tie „atrastu" kāda sena komūnisma prayieša akmenī iekaltu partijas Ļeņa kursa pirmuzmetumu...

STAĻINS UN TIE CITI

Žurnālā Literatūra un māksla teikts: Lielais Staļins radījis visus apstākļus, lai mātes varētu audzināt savus bērnus... (Diez, kas gan tos audzināja pirms Staļina?) ASV izdota grāmata, kurā turienes komūnisti „atmasko melus" par Pad. savienību. Tajā lasāms: Padomju strādniekiem ir visas pilsoņu tiesības, lieliski darba apstākļi, labs pārtika un dzīvokļi, bet atvaļinājumā tie peldās Melnajā jūrā. Visur es redzēju laimīgas sejas, — saka viens no grāmatas autoriem Leons Strauss. Kā redzams, autors nav redzējis ne čekas pagrabus, ne spaidu darbu nometnes, nedz arī padomijas īsto dzīvi. Un kaut arī to zinādams, viņš tomēr klusētu, jo arī komūnistiskie strausi bāž galvu smiltīs, lai „neredzētu" to, kas nav jāredz.

Bet gandrīz tai pašā laikā Rīgas radiofona raidījumā dzirdam, ka „... amerikāņu bandīti apvaino Pastēru, ka viņa atklājumi samazinājuši mirstību... Amerikāņu noziedznieki paziņojuši, ka veselas tautas iznīcināmas, jo uz mūsu planētas tās liekas..." Brīvajai pasaulei gan zināms īstais tautu iznīcinātājs, jo Pad. savienībā 30 gados jau iznīcinātas 6, bet iznīcināšanas procesu pārdzīvo vēl desmitām citu tautu.

Kur paliek savstarpības princips?

Daily Mail kontinenta izdevums 18. septembra numurā lasītāju vēstuļu nodaļā ievietojis latviešu lasītāja E. D. Vārda vēstuli, kurā mūsu tautietis reaģē uz neseno amerikāņu instrukciju par padomju repatriācijas virsnieku apmeklējumiem arī baltiešu nometnēs. „Pēc krievu repatrijācijas ierēdņu drāmatiskas izraidīšanas no Austrijas neviens necerēja, ka viņu prestižs un privilēģijas tik drīzi atjaunosies," raksta E. D. Vārds. „Nu viņi atkal var apmeklēt jebkuru DP nometni amerikāņu joslā un meklēt tur ‚pazudušās avis' vai diezin ko vēl, liekot nabaga bēgļiem drebēt par savu drošību. Jābrīnās par tālredzības un saprāta trūkumu šai brīdī, kad Tālajos austrumos top uzvests pasaules mērogā drāmas asiņainais prologs. Esmu pārliecināts, ka sarkano komisāru atkalielaišana DP nometnēs mazinās pretpadomju propagandas ietekmi. Kādēļ gan nesekot savstarpības principam un neprasīt Kremlim ielaist arī Krievijā rietumniekus, piemēram, Starptautiskā krusta pārstāvjus, lai tie tur meklētu pazudušus kara gūstekņus, nolaupītus bērnus un daudz citu pazudušu dvēseļu?"

Kā Maskava aizkavēja Baltijas valstīm kļūt par Vācijas kolonijām...

Nesen Maskavā iznācis Padomju lielās enciklopēdijas ceturtais sējums, kurā uz burtu B sniegta „informācija" arī par Baltiju resp. Baltijas jūru.

„Pēc oktobra revolūcijas uzvaras (1917. g.)," teikts enciklopēdijā, „un angļu-franču nesekmīgās intervencijas (1918.—1920. g.) Baltija kļuva PSRS svarīgāka. 1939. g., pēc Anglijas iestāšanās otrā pasaules karā, Čerčils izstrādāja plānu, ka britu flotei būtu jāiekaļo Baltijas jūra, lai varētu tieši apdraudēt Pad. savienības drošību... 1940. g. vasarā Igaunija, Latvija un Lietuva brīvprātīgi pievienojās PSRS, kas tās pasargāja no pārvēršanas par vācu kolonijām... Šobrīd Baltijai ir svarīga vieta agresīvā pretpadomju Ziemeļatlantika bloka plānos."

„1950. g. aprīlī ASV provocēja incidentu, parādoties kādam lidojošam cietoksnim aiz Krievijas robežām. Amerikāņu imperiālisti izmantoja šo incidentu, lai koncentrētu Baltijas jūrā savu militāro aviāciju un okupētu lielo dāņu lidlauku Kastrupu Kopenhagenā. ASV provokātīvā aktīvitāte Baltijas jūrā sastapa PSRS noteiktu pretošanos. Visu zemju strādājošie un progresīvie elementi apvienojās par PSRS vadīto miera un demokratijas lietu."

Ar vārdu sakot — veci stāsti vecās skaņās.

Kā Hitlers pēc amerikāņu pavēles bombardēja angļu pilsētas...

800 LAPPUŠU ABSURDU, KO PADOMJU PILSONIM IEGALVO PAR VĒSTURI

Molodaja Gvardija izdevumā Maskavā iznākusi 800 lappušu bieza Nikolaja Španova grāmata Sazvērnieki (Zagovorščiki). Tā ir otra daļa kādam darbam, kurā mēģināts „boļševiski pārrakstīt" vēsturi, pie tam tādā veidā, kas var radīt ievērību pat Maskavas paņēmienu pazinējos. Grāmatas otrā daļa, kas par 200 lappusēm īsāka par pirmo, aprakstu sāk ar 1939. g. pavasari.

Amerikā valdošās Morgana grupas advokāts Dīns Ečesons Vašingtonas Baltajā namā paskaidro Harijam Hopkinsam, ka Ruzveltu vajadzētu nogalināt, ja viņš nebūtu ar mieru atstāt Hitleram brīvu valu Eiropā. Tad prezidents pieņem Mekarturu, kas ieradies no savas mītnes Filipīnās. Mekarturs tikko kopā ar japāņiem Mandžurijā iekārtojis bakterioloģiskā kara laboratoriju karam pret Krieviju. Abi apspriežas, kā vislabāk dabūt amerikāņu rokās Formozu.

Tālāk autors pārceļas uz Londonu, kur Čerčils un Čemberlēns vienojušies ar Hitleru, ka Francija bez cīņas atstājama vāciešiem. Pa to laiku Romā kardinālis Pačelli ievēlēts par pāvestu. Viņš pašreiz apsver, vai V-1 un V-2 noslēpumu piespēlēt vāciešiem vai angļiem, kā arī to, katoļu baznīca vislabāk varētu a... rot Maotsetunga ietekmi (1939. g. vasarī). Tādā pat tempā lieta... tālāk. Attēlotas diplomātiskās ... nas 1939. g. vasarā un nāk lī... pārsteigums: Hitlers atbrīvojas ... imperiālistu žņaugiem un para... miera paktu ar Pad. savienību. R... trops dodas uz Maskavu, un pas... miers šķiet nodrošināts...

Volstrītā valda apjukums. N... visu amerikāņu superimperiālistu ... ciālkonference, kas apsver, k... vērst draudošo ilgstoša miera ... šanos. Visi ātri vienojas. Mo... un Rokfellers sastopas ar savu ... aģentu Vācijā Hermanu Gēring... uzdod viņam panākt, lai Hitlers ... spīti paktam ar Maskavu, tūlīt ... karu. Gērings dara ko var (un ... nova grāmatā Gērings var ļoti d... un Hitleru pret viņa gribu ierau... rā. Par to viņš šausmīgi nelaimī... jau 1939. g. beigās saka Gērin... „Tu vien esi pie visa vainīgs, ... man. Tavi rietumu imperiālisti ... ierāvuši karā pret Pad. savienību ... nozīmē manu galu." Visos sīk... iztirzāts somu „uzbrukums" Pad... vienībai 1939.—40. g. ziemā un ... nera Velsa sarunas ar Hitleru. ... stājas spēkā Čerčila nolīgums ... Franciju bez cīņas pamet vācie... Beidzot Ņujorkā izstrādā plānu ... pilsētu bombardēšanai, sevišķi u... rot, ka no zemes virsas jāpazūd... ventrijai. Berlīne kā uzticama ... suns, protams, tūlīt paklausa a... kāņu superimperiālistiem...

Šādās un līdzīgās ainās auto... klāsta otrā pasaules kara ... Tādus sīkumus, kā otro fronti, ... protams, nepiemin. Sīki apra... 1944. g. 20. jūlijs un „atmas... amerikāņu velnišķā intriga, kas ... veidā ar atentatu grib atbrīv... no pretrietumnieciskiem eleme... vācu ģenerālštābā. Amerikāņi ... vispirms sakūda pret Hitleru u... uzdod Freislera tiesai tos nolikv...

Pa to laiku Himlers sen jau... nojies ar Eizenhaueru un Monto... riju, ka Vācijai kopā ar rietu... stīm jāturpina karš pret Krieviju. Himlers režijas kļūdas dēļ dabū... un plāns izput... Beidzot vāc... ģenerālštāba un izlūkošanas vīru... sūta uz Ķīnu, kur tiem pēc ... artura rīkojuma jāinscenē uzbru... Mongolijas tautas republikai, b... cieš neveiksmi. Grāmata nobeid... ļoti pamācīgu ainu. Kāds vācu ... mūnists nošauj savu pretkomūni... brāli un padomju virsnieka... skaidro: „Tas nebija novēršam... pagātnes ēnas nākotnē mūs ne... traucēt." — „Ļoti pareizi," p... padomju virsnieks...

Raksturīgi, ka šai grāmatā, ka... pietnu kritiku vispār nepelna, ... liek darboties vairākām tādām p... nām, kuras pirmajā daļā jau bij... racis. Veselas lappuses izrak... no Čerčila memuāriem, Šervūda... matas par Ruzveltu un Hopkins... neminot avotus. Španova gr... Vendels Vilkijs kļūst par ASV ... zidenta vietnieku, Baldūru fo... rachu pakar Nirnbergā, tāpat ir ... citu gālīgi saputrotu faktu, ci... un datumu. Grāmata liekas lie... ka padomju lasītājam priekšā ... mais melu mērs laikam ir nele... žots. Ja padomju lasītājs notic ... kas rakstīts šai grāmatā, tad ... spējīgs noticēt visam.

Nožēlojama „draudzības demonstrācija"

ANNA SAKSE „UZSTĀJAS" STOKHOLMĀ

Zviedrijas - PSRS tuvināšanās biedrības 15 gadu darbības gadījumā nupat notika Zviedrijas - PSRS draudzības nedēļa. Šai sakarā „viesos" bija ieradusies padomju kultūras delegācija A. Surkova vadībā ar deju trupu Berjezka un pad. Latvijas „rakstnieci" Annu Saksi. Ap 40 cilvēku lielā delegācija „viesojās" ne vien Stokholmā, bet arī provincē.

Stokholmas pilsoņu namā bija rīkots „latviešu vakars", kurā uzstājās Anna Sakse ar propagandas runu krievu valodā, ko kāds cits biedrs tulkoja zviedriski. Abi, protams, lasīja gatavus tekstus, pie kam tulkotājs bieži aizsteidzās Saksei priekšā, notulkodams vēl nepateikto vai arī — citādi nekā sacīts. Gan trokšņainā auditorija vairākkārt aicināja Saksi runāt latviski, bet tā nereaģēja. Tāpat, kādam latvietim izsakot vēlēšanos uzstādīt jautājumus, sarīkojuma vadības pārstāvis atbildēja, ka jautājumi nav paredzēti. Sakses runā bija parastā padomju propaganda, pie kam par Latviju tajā bija teikts pavisam maz. Lasīšanas laikā zālē ieradās zviedru policisti, kas apstaigāja nemierīgos klausītājus un kādu pat izveda no zāles.

Sakses „runai" sekoja pad. Latvijas 10 gadu jubilejas gadījumā uzņemtā krāsu filma, par ko ar otrās pakāpes Staļina prēmijām apbalvoti filmas darinātāji — sveštautieši: rež. Fedors Kiseļevs, operātori Vadims Mass un Hermanis Šulatins, lai gan filmas darināšanā piedalījās arī latvieši, piem., scēnārists Kalpiņš.

Atskaitot dažas mājeles kāda kolhoza sādžā, filmā neredzēja nevienas jaunceltnes. Rādīja to pašu Tiesas pili, Finanču ministrijas ēkas ieeju, Rīgas operu un Universitāti. Tāpat neredzēja jaunierīkoto skvēru, bet tikai vecos apstādījumus. Rādot Liepājas zvejnieku kolhozu Boļševik, zviedriski to nosauca par Kooperātīvu. Zvejlaivas apzīmētas krievu burtiem; uz zveju tās izbrauc brigādēs, lai kāda neaizbēgtu. Nerādīja arī neviena no jaunajiem zvejas trāleriem, par kuriem tik daudz raksta komūnistu prese un stāsta Rīgas radio. Plāksne par Ķeguma atjaunošanu rakstīta krievu valodā, tāpat gandrīz visi plakāti un uzraksti fabrikās. No Rīgas pilsētas mākslas mūzeja ilgāk parādīja divi gleznas — Rozentāla Pie baznīcas un kādu apbrunotiem boļševikiem piepildītu audeklu. Būvju un zemes darbos galvenokārt strādā sievietes, kas izraisīja starpsaucienus par vergu darbu.

Lai aizkavētu „nevēlamu viesu" iekļūšanu šai „latviešu vakarā", bija palaistas baumas, ka latviešiem biļetes nepārdos. Tādēļ pēdējie tās iegādājās ar zviedru starpniecību. Pēc sarīkojuma pie izejas apmeklētājiem izdalīja trimdas latviešu informācijas brošūras. Interesanti piezīmēt, ka Zviedrijas - PSRS tuvināšanās biedrībai ir kopīgas telpas ar padomju vēstniecības informācijas nozari.

A. L.

Padomju kaleidoskops

PAR VIENU AITU AGRONOMA DIPLOMS

Kā 19. jūlija numurā ziņoja Izvestija, Dairamas-Aļiskas tehniskās skolas direktors un viņa vietnieks pārdevuši jaunākā agronoma diplomus personām, kas skolu nekad nav apmeklējuši. Šādu diplomu cena bija tikai — viena aita.

NAKTI SANATORIJĀ, DIENU — FABRIKĀ

Cilvēku darba spēka pilnīgākai izsūknēšanai padomju valstī ir daudz paņēmienu, bet viens no savdabīgākiem laikam gan ir jaunizgudrotās nakts sanatorijas. Tās pašā Pad. savienībā esot „pārbaudītas" jau kopš ilgāka laika, bet pagājušā pavasarī šis jaunais progresa sasniegums „apgūts" arī Lietuvā. Lieta diezgan vienkārša: slimie strādnieki, kam vajadzīga pastāvīga ārsta aprūpe, bet kas tomēr vēl kaut cik var darbā kustēt, dienu veic savu darbu fabrikā gluži tāpat kā veselie strādnieki, bet ik vakaru tiek novesti uz „nakts sanatoriju", kur ārsta uzraudzībā var pa nakti „baudīt atpūtu". Rītos tos auto atkal nogādā darbā. Tas viss liktos gandrīz vai neticami, ja padomju Lietuvas avīze Tevynes Balsas, kas iznāk Kauņā, nebūtu sniegusi plašu, ilustrētu reportāžu seriju par šādu nakts sanatoriju, kas iekārtota gumijas fabrikas Inkaras slimajiem strādniekiem.

Sevišķi laipns sveiciens no Ažukinskajas

Padomju satīriskā žurnālā Krokodil ievietota šāda lasītāju vēstule:

Cienījamais Krokodil! Lūdzu atvainot, ka tevi apgrūtinām ar savu vēstuli. Mēs vislabāk būtu tevi personīgi apciemojuši, bet tas nemaz nav tik vienkārši: ielu mums šeit nav, un tāpēc nav viegli no šejienes izkļūt laukā. Mēs tev rakstām šāda iemesla dēļ: mēs labprāt gribētu uzzināt, kas notiek pasaulē, jo radioaparāta mums šeit arī nav. Ja tas tev nesagādā grūtību, lūdzam mēģini katrā ziņā uzzināt, vai organizācija Mosobleelektro vēl pastāv. Šī organizācija jau sen un vairākkārt apsolījusi mūs apgādāt ar elektrību. Viņa arī no katras personas jau iekasējusi iemaksu 120 rubļu apmērā, bet tad pēkšņi pazuda uz neatgriešanos. Un līdz ar to mūsu naudiņa. Īstenībā mēs tev grib... vēl šo to pasūdzēt, bet mums ... steigšus jābeidz rakstīt, jo meta... krēsla, un mums nav gaismas. ... protams, labprāt rakstītu arī pe... jas lampas apgaismojumā, bet ... tāda, ka šeit nekur nevaram ie... ties lampu cilindrus. Saprotam ... meslu dēļ tos pie mums nepā... kam gan vajadzīgi lampu cilind... nav dabūjama petroleja! Mēs ... no tevis labi drīz saņemt atbil... mēs nedzīvojam, kā tu varbūt v... domāt, aiz Uraliem, bet gan ... tuvāk, proti, veselus 50 km no ... kavas. Mūs, tā sakot, var sasnie... pliku roku. Žēl tikai, ka mūs p... dām neviens tumšā nespēj saskatīt.

Ar sevišķi laipniem sveicieni... Ažukinskajas iedzīvotāji.

Tūkstošgadīgu leģendu liecinieks

Noasa šķirsts Ararata virsotnē

Teiksma par ūdensplūdiem ir ne vien kristiešu un žīdu, bet arī vispārcilvēcisks vēstījums. Par ūdensplūdiem zināja stāstīt arī grieķi, Tibetas un Indijas, kā arī Amerikas un pat Austrālijas iedzīvotāji. Vispārsteidzošākā līdzība ar Bībelē aprakstītajiem ūdensplūdiem ir senai babiloniešu leģendai, kas, akmens plāksnēs ierakstīta, atrasta Ninivē 1872. g. Leģendas autors apdzied bruņinieku, mednieku un karavīru Hilhamešu, kam pravietis Utnaništims par ūdensplūdiem stāsta: „Dievi bija nodomājuši nodarīt launu viņa dzimtajai pilsētai. Sākās stiprs lietus un neganta vētra. Bet, pateicoties labā dieva padomam un aizgādībai, Utnaništims laikus uzbūvēja kuģi, ar ko izglābās pats un paglāba arī dažus dzīvniekus. Kad vētra norima, babiloniešu Noass izlaida balodi, bezdelīgu un kraukli. Izkāpis no kuģa, viņš cēla upuraltāri un pateicās dievam par glābšanu."

Haldejas priesteris Berezijs, kas dzīvojis divi gadsimtus pirms Kristus, stāsta par 10 ķēniņiem, kas valdījuši līdz ūdensplūdu laikam. Pēdējais no tiem ķēniņiem (pēc Bībeles, Noass ir desmitais pēc Ādama) ūdensplūdu laikā paglābjas uz kuģa. Berezijs arī stāsta, ka viņa laika biedri kāpuši kādā Armēnijas kalnā, lai iegūtu darvotus dēļus. Še nāk prātā Bībeles vārdi, kas rakstīti 1. Mozus grāmatas 6. nodaļas 14. pantā: „Taisi sevim šķirstu no priežu koka; ar mājokļiem tev to šķirstu būs taisīt un to apsvilēt ar darvu no iekš- un ārpuses." Kā zināms, darvu gatavo no naftas, kas tik bagātīgi atrodama Noasa dzimtenē. Arī pirmā gadsimta žīdu vēsturnieks Jāzeps Dzirdējis par Noasa šķirstu, kas saglabājies Ararata kalnā.

Zinātnieki gan vairs nešaubās, ka ūdensplūdi tiešām bijuši. 1928./29. g. archaioloģiskos izrakumos, kas notika amerikāņu archaiologa Vuleja vadībā, Ābrama dzimtenē, Haldejā, Uras pilsētā atrada vairākus dažādu civilizāciju slāņus, no kuriem dziļākais liecināja, ka savā laikā notikuši grandiozi, visu iznīcinoši plūdi.

1883. g. pēc kādas zemestrīces turku iestādes nosūtīja uz Araratu strādniekus. Daži no tiem drīz atgriezās un satraukti stāstīja, ka atraduši ledū iesalušu senu kuģi. Vietējos iedzīvotājus tas tomēr nepārsteidza, jo tie jau sen bija dzirdējuši, ka kalna virsotnē guļ kāds dīvains kuģis.

Desmit gadu vēlāk Jeruzalemes pazinošais archidiakone lingvists Dr. Nurī ar lielām pūlēm sasniedz ledus glabāto kuģi. „... Tas būvēts no ļoti bieza, tumšsarkana koka ar 30 cm garām naglām..." — tā Dr. Nurī, starp citu, raksta savam draugam ASV prezidentam Teodoram Ruzveltam, kas par šo atradumu bija ļoti ieinteresēts. Taču pārvest noslēpumaino kuģi uz Ameriku neizdevās, jo turki nedeva atļauju.

Krievu lidotājs Roskovickis karstajā 1916. g. vasarā pārlidoja Araratu 4500 augstumā un par saviem atklājumiem rakstīja pasaules presē: „Es aplidoju kalnu, pēc kam nolaidos drusku zemāk, jo kalna dienvidu puse man šķita sevišķi skaista. Taču ēnainajās vietās arī še viss bija sasalis. Ilgi riņķoju apkārt, lai papriecātos par brīnišķo ainu. Pēkšņi mans pavadonis kaut ko uzkliedza, rādīdams maza kalnu ezera virzienā. Es ieskatījos un biju pārsteigts. Sākumā domāju, ka tā ir zemūdene, taču kuģim ar apaļajiem griestiem bija resni masti. Kāds savāds kuģis! Tas, droši vien, būvēts ar tādu aprēķinu, lai pāri tam varētu velties vislielākie viļņi..."

Pēc ziņojuma Krievijas ķeizaram Nikolajam II, uz Araratu norīkoja divi ekspedīcijas, kas kāpa kalnā katra no savas puses. Abas arī sasniedza kuģi un savu zīmējumiem un fotouzņēmumiem papildināto ziņojumu nosūtīja ķeizaram. Šai ziņojumā, starp citu, bija stāstīts:

„Šķirstā mēs atradām simtiem nodalījumu, no kuriem daži bija sevišķi lieli. Pēdējos šķērsoja milzīgi baļķi, un šķiet, ka to uzdevums bijis atdalīt vienu no otra lielus dzīvniekus. Citos nodalījumos bija redzamas būru rindas, kas atgādināja mājputnu izstādi. Kā kuģis, tā iekšiene bija izbūvēta ar lielu rūpību un prasmi, izraugot izturīgu koku un pārklājot to ar darvai līdzīgu vielu. Senās būves saglabāšanos sekmējis arī pastāvīgais sals. Šķirsta tuvumā atradām upuraltāri un apdegušus dēļus..." Drīz pēc tam sākās revolūcija, un ziņojums ar klātpieliktajām liecībām pazuda. Tā, droši vien, nebija nejaušība, jo komūnistiem, kas apkaroja arī Bībeli un reliģiju, šāds atklājums nebija vēlams. Taču arī vēl pēc revolūcijas majors Moskaļins savukārt ziņoja, ka izlūki Ararata kalna virsotnē atklājuši senu kuģi.

Pagājušā gadā bija paredzēta jauna ekspedīcija — šoreiz amerikāņu, Dr. Smita vadībā, bet padomju protesta dēļ turku iestādes ekspedīciju noraidīja. Un tā Noasa šķirsta noslēpums pilnībā vēl nav atrisināts. Taču nav šaubu, ka ūdensplūdi patiešām bijuši un Noasa brīnišķā izglābšanās nav tikai Bībeles stāstīta leģenda, bet gan visām tautām zināms vēsturiske fakts, ko apšaubīt nevar pat reliģijas ienaidnieki.

VALENTĪNS PELĒCIS

OKTOBRIS

(NO KRĀJUMA MANAS DZIMTENES DIVPADSMIT MĒNEŠU)

Dzīvi izbijušos un vēju izkalinātos rugājus rudenībai iederīgā un nesteidzīgā solī pārstaigā arājs ar saviem rāmajiem un klausīgajiem zirgiem. Skumjais un dīvainu ilgu uzvandītais nemiers par vasaras aiziešanu, kas ar gāju putnu klaigām un tālu saulrieta apvāršņu alkām no padebešu sarkaņiem atsita savu spīdumu zemei pielipušajās sirdīs, pamazām norimst, un acis atkal pievēršas valgajām velenām. Redz, ka tās, kukuržņus mētādamas, aizslīd pār lemešu un taisnām svītrām nogulstas vagās, tāpat kā dažbrīd mākoņi pāri arāja galvai — debesīs. Cīruļu, strazdu un cielavu vietā nu ar viņu garunājas ēīkie pazemes oļi un akmentiņi, kas te ir sabijuši neminamus laikus un, ap lemešu trīdamies, stāsta par aizvadītiem arābjiem un neiznīcīgiem tīrumiem — vienīgo vietu, kur patverties lietām, kas grib būt un palikt kopā ar dzīvajiem tikumiem.

Ir tik daudz niecīgu, bet šim laikam iederīgu sīkumu. Turpat nokoptā kartupelājā lēkā lielais čēga un aizmārša — sīlis. Knābī viņš tur saln as aizkostu sīku kartupeli un domā, ka tāds nieks brangi noderētu pie aizvipnedēļ savāktās ozolzīļu riekšavas, bet zilsvārcis ne pagalam vairs nespēj atdomāt, kurā dobumā tās zīles sabērtas, un tādēļ drīz nomet bumbuli smiltīs un pavisam priecīgs uzbrēc savam putna liktenim: „Kā būs, tā būs — ēdīs sniegu!"

Ūdeņi upēs aizvilguši tikpat pelēcīgi kā debeši, uz zītarainajām smilšu sērēm nogulusies rūsa, un atvaros nogrimuši brūngani lapu paklāji, pa kuriem, melnās grieznes cilādams, aizčāpo pēdējais ūdeņu pasaules kāzinieks — vēzis.

Arī austrenim grūti noslaucīt mākoņu plaukus debesu palodām. Tie vairs nevelas vieglās, apaļās un baltās kaudzēs, bet tīklojas biezi un kārtaini, bieži aizmiglodami līdz norasojušo emilgu galiem. Dažreiz tikai īsi pirms garākām lītavām austrena pusbrālis — dienvidaustriņš atpūš savādu un neparastu siltumu. Pusdienes saule tad vēl izmētā laukos zeltainus ielāpus, bet vakarā pa sausām, nobirušām lapām staigā kāds, kam neviens nezina īsto vārdu, un vienīgi pūce, mēness gaismā to ieraudzīdama, brēc baiļi un vientuļi.

Mēneša otrā pusē upes, rudens debešu atdzērušās, pietūkst līdz malām, bet tās ir Ignas un miegainas straumes, tāpat kā to krastā kāda lempīga puiša sirds, kam, pēdējo runkuļu maišeli ratos ceļot, kājas iestieg mālā. Viss it kā paliek uz vietas. Lūk, un tomēr viens oktobrī īsteni pamostas — ziemeļrietenis. Varbūt tas pārāk ilgi aizkavējies, ledus lāča sievai bērnus šūpodams, vai arī vienkārši gulējis kādā Lapzemes dzērveņu čūslājā, bet nu pat visresnākajiem ozoliem nodreb stumbri, un koku saknēm ar visu niknumu jāiekožas zemā. Kā nebijusi mežiem tiek noplēsta krāšņā seģene, un lapas, kas citos vējos bira saujām, nu gāzas kā dzeltensarkani mākoņi, kā neredzētu tauriņu spieti, tālu apklādamas laukus un ceļus.

Ganu puikiņš ar lopu baru, paslēpies meža plavas ielokā aiz pelēka, vasaras smaržu un atmiņu apņemta šķūniša, ziņkārām acīm lūkojas, kā izpūris, palss padebesis elsdams pārvelas pāri mežam, un salnu nokostā rūsganā atalā kāds negantnieks splauj slapjas un kopīgas sniega leckas. Šļāka. Un ja tu visu to esi patiesi redzējis, tad uzkāp vēl silavas kalnā — skopu priedīšu jaunaudzē, un tur ir kāds sveķeļa celms, uz kura varbūt jau sēdējis tavs vectēvs. Ap celmu aug sūna apsūbējuša sudreba krāsā, un vēlā rudenī ir labi, dzestrumu elpojot, klusēt un raudzīties tajā.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis Zigurds Zeigums

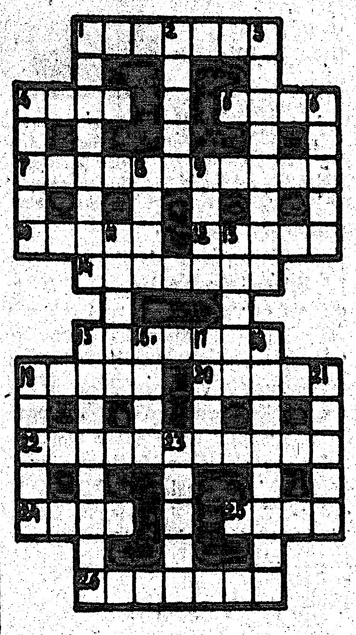

Līmeniski: 1. Auglis. 4. Darba rezultāts. 5. Sievietes vārds. 7. Zēnu „nodarbības" 10. Konfekte. 12. Nevīstīs. 14. Teiksmains dūņgliu romāna tēls. 15. Armijas vasaras apmācību nometne Latvijā. 19. Projekti. 20. Pareizie. 22. Pīlsēta Krievijā. 24. Zivis. 25. Galvaspilsēta Eiropā. 26. Apģērba.

Stateniski: 1. Aizvadīt miegā. 2. Nodod Dieva dusmām. 3. Sataisīts. 4. Mājlopi. 6. Akadēmiķis. 8. „Izrok". 9. Sievietes vārds. 11. Sabradā. 13. Krēslots. 15. Tauta Eiropā. 16. Naudas vienība. 17. Laupa. 18. Valsts Afrikā. 19. Līdzenums Ungārijā. 21. Rakstniecības forma. 23. Mūzikas instruments.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Afēra. 3. Olis. 7. Pons. 10. Kipra. 11. Ateuga. 12. Spals. 15. Athal. 18 Ebrēji. 21. Elsis. 22. Ērss. 23. Auss. 24. Kaste. — Stateniski: 1. Alfa. 2. Erna. 4. Lepra. 5. Stāsts. 6. Ūkas. 8. Otēt. 9. Sula. 13. Pūre. 14. Laja. 15. Arēna. 16. Kosms. 17. Lēse. 19. Erms. 20. Īste.

GRĀMATNIECĪBA

Vl. Lāča izdevniecība piesūtījusi šādas grāmatas latgaliešu izloksnē: bīskapa Antonija Urbša — Svētā Antona dzīve un mūsu pienākumi; Antona Rupaiņa stāsts Jaunā skolotāja.

V. K. Arsenjeva. Taigas mednieki. Dzīve un medības Sibirijā. Arnolda Šīmaņa vāks un ilustrācijas uz atsevišķām lapām. Andr. Ozoliņa apgāds. Iesieta maksā DM 10. Tā paša apgāda izdevumā iznākuši Fr. Buša — Bismarka noslēpums (Jūras kaujas otrā pasaules karā) P. Kupča tulkojumā ar Arn. Šīmaņa vāku un Aiv. Rupģa kartēm. Brošēta DM 6. Bez tam A. Ozoliņa apgāds patlaban iespiež J. Akuratera novelī Degošā saule A. Soduma grafiskā ietērpā un ilustrējumā. Ar šo luksa izdevumu apgāds atzīmē savu 5 gadu darbību.

Sibirijā pirms 50 gadiem

V. K. Arsenjevs — Taigas mednieki — Andr. Ozoliņa apgāds, 1951. g.

Cara armijas virsnieka Arsenjeva Taigas mednieki mūs aizved to laiku Sibirijā, kad tā vēl nebija mašu verdzināšanas, mocību un nāves vieta, bet slēpa vēl ļoti daudz cilvēku nepārstaigātu un neizpētītu apgabalu. Tādēļ, grāmatai pirmo reizi iznākot Latvijā (Valtera un Rapas apgādā), tā nostājās blakus Svena Hedina Tibetas un Stenlija un Livingstona Afrikas aprakstiem.

Un tiešām, izlasot šīs 300 lpp., jāliecina, ka tur nav vietas, kas varētu garlaikot. Viens pieredzējums gaistošāks par otru, bez īpašas dēkaināības piegaršas, dažviet savijas dramatiskā notikumā. Tāds, piemēram, ir laivas brauciens pa Lefas upi, kur purvā pētnieku un tā uzticamo pavadoni Uzalu pārsteidz sniega vētra, vai arī meža ugunsgrēks uc. Turklāt pastāvīgā sastapšanās ar dažādiem zvēriem un putniem, kā zivju dzenīti, kas piepeši metas ūdenī, ienirst un atkal parādās vire līmeņa ar zivtiņu knābī, staltradzi alni, kas gatavs uzsākt cīņu ar pašu tīģeri, lāci, meža cūku baru un tā joprojām. Paši ekspedīcijas gājieni notikuši dažādos gada laikos un gados. Pirmais bijis 1902. g., kad pētnieks ar mednieku komandu dodas augšup pa Cimuchas upi uz Chankas ezeru, bet pārējie divi — četri gadi vēlāk.

Grāmatu kuplina A. Šīmaņa triskrāsains vāks un grafiski izteiksmīgi spalvas zīmējumi uz atsevišķām lapām tekstā. Taigas mednieki, kas savā pamatā gan pieskaitāma jaunatnes literātūrai, vienlīdz var interesēt arī pieaugušos un ierindojama labāko šāda veida trīsdas izdevumu vidū.

Jānis Sudrabiņš

HUGO PURIŅŠ

CILPA

NOVELE

Priekšā, šaipus izšķērdīgi apgaismotiem stacijas peroniem, brīvu ceļu rādīdams, mirgoja zaļi ugunīts ieejas zīmnesis, aizmugurē, līdz ar monotonu un steidzīgu riteņu klaboņu, kas neturami lauzās cauri sadusmota fēna troksnim, augdamas auga ātrvilciena lokomotīves ugunis, bet tieši apakšā, savus divdesmit metrus zemāk, rēnā pustumsā un sniegā paslēpies, zvilnēja dzelzceļa uzbērums ar spoži nobrauktu dubultu sliežu pāri.

Dažas nedzirdami burbuļojošas gāzes laternas, bāli zaļganu, sniega atstarotu gaismu no kraujas metot, apvizēja četras tērauda sliedes tik auksti un spokaini, ka vientuļajam stāvētājam, kas, it kā sevī aizmirsies, margām uzkņupis, kavējās augsti izliektā tilta vidū, izvirpuļoja asi drebuļi un sirds pēkšņi šķita pārlēkusi no krūtīm uz kaklu.

Nervos vaļīgāk noskaņotam vēlīnam gājējam šis nekustīgais, melnais stāvs varbūt būtu licis satrūkties, ja arī nē, tad jebkurš solīds šejienes pilsonis gan novērstos un, piesardzīgi pār plecu raugoties, steidzīgi pārietu tilta otrā pusē. Jo ko gan var zināt — nakts, vieta ārpus pilsētas, aizdomīgs, noplucis tips, tādā kā pārkrāsotā armijas mētelī ievilcies, platmale, uz leju nolocītām malām, uzbāzta galvā kā puķu pods, pret margām atsliets spiekšis... ! Ko tāds tur vējā var stāvēt!? Un kas viņš tāds? Sīks laundaris, kas cer noraut rokas sominu, priekšpilsētas dzērājs, kas atcelā no krogus vēsina galvu, nabaga velns, kam šajā naktī nelaimīgā kārtā nav ne māju, ne pajumtes? Taču tobrīd tai apkaimē uz ielas nevienam nekas nebija meklējams, un tā, pašām nezinot, no nevajadzīgas piedauzīšanās pasargājās ne vien daža laba acs, sirds un izjūta par dabas skaistumu, bet arī apmierinātībā ietaukojusies apziņa par dzīves augšupeju un vērtību.

Vīram uz tilta viss likās esam vienalga — arī šis pēdējais jēdziens. Jeb — varbūt viņš tomēr sāka to apsvērt, brīdī, kad norāva cimdus, nesteidzoties, nicīgā žestā pārmeta tos tilta malai un krampjaini sagrāba plaukstām apaļo margu?

Stienis bija stindzīgi auksts. Cilvēks sajuta ledainu vilni ieplūstam rokās un tad kāpjam augšup ķermenī. Viņš pavērās lejā, uz sliedēm, un viņa lūpās, kuru plānums ļāva nojaust stūrgalvīgu, spītīgu raksturu, ieslīdēja skaudra grimase. Varbūt kāds mānticīgs viņa apstākļu analizētājs nu uzdrošinātos zinīgi apgalvot — jā, draugs, tikai tāpēc tu esi tagad tik tālu nonācis, ka, bezaizspriedumains būdams, gadiem valkāji šos nonāc is, ka, bezaizspriedumains būdams, gadiem valkāji šos nelaimīgos cimdus! Veca lieta, ka mironim atņemta manta labuma nenes! Nu nē, tam vis nevarēja pievienoties, tā kaut ko domāt bija naivi, pat muļķīgi. Cimdi nav dārgakmeņi, kas valkātājam dažreiz mēdz draudēt ar nelaimi paaudžu paaudzēs, bez tam viņš neticēja māņiem. Vispār — viņš neticēja nekam, ne Dievam, ne velnam, ne liktenim, ne gadījumam, ne laimei. Viņš bija paša radītā čaulā ierāvies eremits, indivīds, kas tic un paļaujas vienīgi savai pārliecībai, pats savām spējām un iespējām; viņš bija — pareizāk: bija kļuvis — cilvēks, kam laipnas sejas un valodas, solījumi, cerības vai padomi, no kuriem beidzot tomēr nevar ne paēst, ne samaksāt par pagraba kaktu pie vecās Fūsa mātes, nav sarkana santīma vērts. Viņš veidoja savus apstākļus pats, un kā tas notika, tā bija labi. Vismaz līdz šim. Un kas uz cimdiem attiecās — toreiz tie viņam bija vairāk vajadzīgi nekā kritušajam majoram. Cimdi šeit nebija vainīgi, apstākļi nebija vainīgi, neviens nebija vainīgs, neviens, izņemot viņu pašu, bet ja viņš savus smalkos ādas pirkstaiņus ar kamieļvilnas iekšpusi tagad tik nīgri aizsvieda prom, tad tikai tāpēc, ka drošais pieņēmums, pēc kura tos pa otram lāgam kāds varētu novilkt līķim, viņā radīja gluži aukstu pretīgumu.

Vilciens dārdēja uz netālās pārbrauktuves, un cilvēks izrāva no kabatas valēju, saburzītu personas apliecību. Bezkaislīgs, vēss skatiens uz brīdi atdūrās fotografijā, kas rādīja vāju, trijstūrim līdzīgu, ap trīsdesmit gadu veca vīrieša seju ar taisnu degunu, spēcīgiem vaigu kauliem un gandrīz līdz nekaunībai šķelmīgu muti, tad pārlēkāja grūti salasāmo tekstu: uzvārds un vārds — tas nu vairs nemaz nebija svarīgs, pavalstniecība — nenoskaidrota, garums — 1,85, mati — iesirmi, acis — pelēkas, sevišķas pazīmes — invalīds, kreisās kājas vietā proteze.

Vēlreiz viņa acis apstājās pie vārda pavalstniecība. Nenoskaidrota, na — skaisti! Tā toreiz, priekš pieciem gadiem, bija ierakstījis kāds izkaltis pasu nodaļas ierēdnis ziemeļos — Braunšveigā, vai varbūt tas bija Hamburgā jeb Osnabrikā? — Vienalga, tā kā tā līdz pat šai dienai nebija vietas, kur šo nenoskaidrotību varētu noskaidrot, tā kā tā šajā zemē bija viesis, un viesis bez naudas ir zēro, ovāls rimbulis ar tukšu vidu, kam skatās virsū un tomēr neredz, ko simts reižu labāk gaida ejam, nekā vienu reizi paliekam — kaut arī bieži tas netiek pateikts vārdos.

Viņš saplēsa apliecību sīkos gabaliņos un pasvieda vējam. Vienmuļīga riteņu trokšņa pavadīta, cauri plašajam viaduktam lēnām sāka taustīties starmešu gaisma. Apsnigušie guļšņi, zibošo sliežu vidū mazliet izceldamies, meta ēnas, un ar katru nākošo mirkli tās kļuva tumšākas un garākas.

Gausi cilvēks pārcēla veselo kāju margot. Viņa ceļas muskuļi bija pilnīgi atspringuši, un iekritušajos vaigos kāds šķita ietriecis gareni zaļgani pelēkas krāsas. Bet viņa domas darbojās skaidri, viņš valdīja vēl pilnīgi pār tām, tāpat kā pār sevi. Tas bija vairāk nekā vienkārši: tur — uz tā sliežu ceļa pa labi — viņam vajadzēja nokrist, tieši vidū, lokomotīves priekšā. Ja viss pareizi notiek, tad tas var ilgt tikai dažas sekundes, niecīgus mirkļus, kuros labi ja var pagūt aizmiegt acis, varbūt vēl izgrūzt neapzinātu, negribētu kliedzienu. Un tad tas būs galā un nemaz nebūs bijis sāpīgi.

Kā punkts hipnotizētāja aci spoži apgaismotās sliedes saistīja un neatlaida viņa skatienu, un pēkšņi viņš jutās kā paralizēts, manīja, ka ķermenis neizprotamā kārtā zaudē spēku un ka sliedes ir kļuvušas it kā dzīvas un tūkstoš neredzamām rokām velk viņu lejā.

Viņš sagrīļojās.

„Jūs, klausaities! Jūs!" šajā acumirklī spalga, pārbijies sauciens noskanēja viņam blakus. Kāda roka sagrāba to pie mēteļa. „Kāpjiet zemē! Dieva dēļ, kāpjiet taču zemē! Vai esat traks...!?"

Cilvēks uz margas satrūkās, sastinga, atļēdzās — kāda sieviete. Viņš nebija manījis to pienākam. Tā turēja viņu ciet, rāva atpakaļ, bet viņa augums bija smags kā maiss.

Cauri skrejošais vilciens noligoja zemi un tiltu, no' lejas uzsitās bālgans, silts un sājš tvaika mutulis, kuram pagaistot, cilvēks, īsteni neapjauzdams, kā tas varējis notikt, atradās ar abām kājām uz ietves. Kā murgā viņš manīja attālināmies vilciena asti ar sarkano signāluguni labajā pusē, un viņa apziņā iebrāzās histeriskas dusmas, žēlums, vilšanās, un locekļus piepeši bija nogurdinājis tik spējš atvieglojums, ka nācās grūti noturēties stāvus. Grīļodamies viņš pagriezās:

Sieviete bija jauna, gados ap divdesmit pieci, augumā viņam līdz pleciem, par spīti vētrainajai naktij, bez cepures. Melni mati, spilgtas lūpas, ovāla, vienkārša seja. Plats, labi krītošs siera krāsas mētelis ar platām piedurknēm un gandrīz pārdrošu griezumu.

„Nāciet prom no šejienes," sieviete sniedza viņam no zemes pacelto spieķi, un viņas balsī vēl nebija izzudis satraukums, „ir muļķības, ko vairs nekad nevar izlabot."

(Turpinājums sekos)

Lieli latviešu kultūras notikumi Sidnejā

CIŅIŅŠ AR TRĪS JAUNO AUTORU DZEJĀM

Vēstule Latvijai no Austrālijas

Austrālijas latviešu labdarības biedrība 28., 29. un 30. decembrī rīko latviešu kultūras dienas Sidnejā. Tās projektētas par ievadījumu šāda veida notikumam, kas atkārtosies katru gadu vienā no lielākajām Austrālijas pilsētām. Kultūras dienas sāksies ar svinīgu dievkalpojumu, kam sekos koncerts. Otrā diena būs veltīta literatūrai. Rakstnieku vakarā piedalīsies prof. P. Jurēvičs, prof. K. Ābele, T. Tomsons, M. Eglītis, H. Kaupmanis uc. Nobeigumā — Sidnejas latviešu teātra pirmizrāde. Sarīkojuma ciklā vēl notiks gleznu izstāde, grāmatu skate, vairākas sanāksmes, bērnu rīts utt.

Pēr mūsu kultūras dzīves apaļkumu sidnejieši never sūdzēties arī tagad. Tautiešu lielāko labvēlību, liekas, iekaroja Sidnejas latviešu teātris. Ed. Vildes Laimes pūķis lugā laikā piedzīvoja četras izrādes, un iespējama vēl arī piektā. Materiālās grūtības teātrim jau aiz muguras. Nākamais uzvedums būs Prieštija Cilvēki uz jūras, H. Kaupmaņa tulkojumā. Lugas darbība notiek uz izdeguša tvaikoņa Atlantijas okeana vidū. Inscenējumā piedalās L. Zemgale, H. Dukure, L. Gailīte, Z. Nīce, V. Štāls, P. Elsiņš, M. Stiliņš, K. Gulbergs, V. Ducmanis, A. Knope, U. Siliņš un I. Rutkovskis. Režiju vada V. Štāls, dekorātors — J. Dukurs. Janvārī Sidnejas latviešu teātris viesosies arī Melburnā un Olburijā.

Ievadot Sidnejas latviešu teātra rīkoto trīs jauno autoru (Veltas Sniķeres, Ojāra Jēgera, Dzintara Soduma) vakaru, referents H. Kaupmanis sacīja: „Šovakar jūsu priekšā nostājos ne kā draugs, bet lenaidnieks. Man jārunā par grāmatu, kuŗas piekritēji sanāksmē būs saskaitāmi uz pirkstiem, bet nopelēju daudz." Vivairāk diskusiju bija ap Dzintara Soduma pantiem, un rezultātā pajuka pat viena otra draudzība. Vēl būtu pasakāms tas, ka pēc šī sarīkojuma Alberta Priedīša grāmatnīcā, Sidnejā, izpārdeva visas pieminēto trīs autoru grāmatas.

Sidnejas latviešu teātŗa rīkotā V. Sniķeres, O. Jēgera un Dz. Soduma dzejoļu vakara dalībnieki. No kreisās sēž aktrise Lija Gailīte un pianiste Alja Ranķe; stāv rakstnieks H. Kaupmanis, aktieŗi V. Štāls un K. Gulbergs un jaunais virzienieks R. Strautiņš. A. Lejieša uzņēmums

Sidnejas latviešu mūzikas dzīvē sevišķi liela stila notikums bija Mirdzas Polikēvičas koncerts, pie klavierēm esot doc. Mirdzai Štūrei. Programmā — Edvarda Grīga un Jāņa Mediņa dziesmas. Dziedone arī Austrālijā pateikusi striktu „nē" visam lētajam un lipīgajam. Ar šo nostāju viņa izpelnījās austrāliešu laikrakstu atzinīgas ateauksmes. The Sydney Morning Herald raksta, ka Jāņa Mediņa darbi esot ierindojami starp Mendelsonu un Grīgu. Laikraksts vēl piebilst, ka Jāņa Mediņa dziesmas melodiskas, bet neatšķirīgas. Mirdza Polikēviča lauza sidnejiešu ieražu, pēc koncerta nelaujot rīkot parasto dančų vakaru. Mākslā palika pirmā un vienīgā.

Spodris Klauverts

Sidnejā, oktobrī

Vēstule par Olgu Kunciti

Ja jums gadās būt Vācijā un Libekā, tad apciemojiet gleznotāju Olgu Kunciti. Jūs ne tikai redzēsit epilgtas gleznas un iepazīsities ar neparastu sievieti, bet mācīsities saprast, ka, zaudējot visu, var tomēr paturēt kaut ko bez citu žēlastības.

Kamēr jaunās paaudzes gleznotāji patērē laiku, ilustrējot grāmatas, Kuncite apgleznо audeklu pēc audekla, ar katru topot lielāka. Ja jau akadēmijā kļuva manāms viņas talants un pārdrošība, kas ērcēja dažu meistaru, tad šodien valdzina viņas krāsu toņu, līniju un ritma smalkums. Būdama portretiste un reālistiskā virziena pārstāve, viņa atradusi tikai sev īpatu izteiksmi, nekad neķļūdama naturālistiska. Tāpat viņas plikņi, tīrās sievišķības simboli, valdzina ar caurspīdīgo miesas toni, izteiksmes smalkumu un nepasakāmo ritmiku.

Ja krāsu smalkums un ritms izteicas ejā un pat ogles zīmējumos, tad plastika un rotaļība valdzina akvarelos. Pludināšanas tehnikā Kuncite sasniegusi tādu virtuozitāti, kā nezinu neviena līdzīga. Cik brīvs un pastoze viņas triepiens ejā, tik pat vizionārs un nenotveramс tas šūpojas akvarelī. Vienalga, vai tās būtu puķes vai ničenietes sārtie brunči.

Kuncites iemīļotā krāsa ir savdabīgo pīlādžu sarkanums un aizmetušos tomātu zaļums. Grūti atrast darbu, kur neliesmotu viena no šīm krāsām. Abas fascinē skatītāju, un taisnība Zentai Mauriņai, ka „Kuncites sarkanais pārceļ sapņu pasaulē".

Runājot par gleznu tematiku, jāsaka, ka tā ir gan senlaicīga, gan aktuāla. Mākslinieci sevišķi nodarbina laiks ap 13.—14. g. s. un karaļa Nameiša personība. Blakus tam skatāmas temas kā: Dāma kafejnīcā, Meitene mūzejā, Midinete un gluži eksotiska Čigānіete. Liekas, nav vielas, kas nepadotos viņas rokai. Ja darbos manāma franču skola, tad pašas mākslinieces dabā kas gogisks. Un šīs īpašības ļauj cerēt daudz.

Izdibinot mākslinieces turpmākos nodomus, izrādās, ka viņa nolēmusi palikt Vācijā, lai gan daļa darbu izkļūdusi Zviedrijā, Anglijā, Amerikā, bet viena no pēdējiem devies uz saulaino Spāniju. Strādāt, strādāt, strādāt! Un kādā dienā varbūt atgriezties mājās. „Varbūt," saka māksliniece un smaida, „mani vilina Parīze..."

Jā, šī mākslinieku Meka!

Jānis Norkalns

Zāles turpmāk nedzers, bet ieelpos

Pēc panākumiem, kādus guvis Amerikā prof. Prigals ar penicilīna un citu antibiotisku vielu tvaikiem, kā arī Italijā prof. Gasardo, kas Turinas universitātes bērnu klīnikā plašā mērogā lieto aerosola terapiju, arī Vācijā nodibinājās kuŗātorija šī ārstēšanās veida pētīšanai. Tieši Vācija sevišķi ieinteresēta šīs jaunās ārstēšanas metodes izkopšanā, jo tā solās būt ļoti noderīga ne tikai tuberkulozes, bet arī silikozes apkarošanā; pēdējā, kā zināms, ir izplatīta kalnraču aroda slimība.

Rūpīgos izmēģinājumos noskaidrots, ka medikamenti, miglas veidā ieelpoti, sasniedz vistālākās plaušu daļas. Šādā ceļā medikamenti visātrāk nokļūst slimības perēkļī, bez kā tiktu pakļauti tām ķīmiskām pārmaiņām, kādas notiek, pa laikam ievadot ārstniecības līdzekļus organismā ar iešļircinājumiem vai norijot. Taču interesantākais šīs kurātorijas nodibināšanā ir valdības un saimniecisko pasākumu dzīvā piedalīšanās. Pirmo reizi Vācijas rūpniecība aktīvi iesaistās zinātniskās pētīšanas darbā. Tagad zinātne tā sazarojusi, ka atsevišķs zinātnieks var pārskatīt tikai gauži šauru joslu.

KULTŪRAS CHRONIKA

Londonā miris pazīstamais dāņu diriģents Fr. Buš. Nāve viņu pārsteigusi, sagatavojoties Dānijas valsts radiofona simfoniskā orķestŗa koncertam Anglijā. Diriģents Fr. Buš no 1909.—1918. g. darbojies arī Rīgas pilsētas operā.

Fridrichs Milts apmeties uz dzīvi Nujorkā, kur sākumā bija pārņēmis sava priekšgājēja — žurnālista K. Videnieka centrālapkures un nama pārziņa pienākumus. Gleznotājs iecerējis Bēgļu ainu ciklu, kas prasīs ilgu darbu. Līdz šim paveikto gleznu skaits ASV jau sasniedz 10.

VELTA TOMA

Ardievas vasarai

Rīts dzestrā dūmakā ver dienai vārtus un ziedu svalgumā kaŗ augļus sārtus.

Pār sētu sērmūkša sniedz rudu čemu, es saulē paskatos un ogas ņemu.

Ar rūgto saldenais man saujā laistās kā lietus asara no saules skaistās.

Zib zila astere ar dvašu liegu, un zīda magone jau šūpo miegu.

Kāpj lūkot apīnis pa maikstī korē — aiz kalna vasara guļ zelta orē.

1951. g. septembrī

Latviešu preses biedrībā

pārreģistrēti un Vācijas kopā ieskaitīti Vilis Lesiņš, Ēriks Miesnieks, Voldemārs Šķiliņš, Aleksandrs Sīlis, bet no jauna lūguši sevi uzņemt Vilis Hāzners un Paulis Strante. Pavisam jau tuvu pie 30 biedru, arī no Beļģijas un Zviedrijas. Kopas pirmais atklātais sarīkojums — literāra pēcpusdiena — notika augustā, Neištatē, bet pirmā preses konference — DV Rietumvācijas pilnsapulces laikā Augustdorfā. Kopa nolēmusi savus kārtējos ziņojumus publicēt laikrakstā Latvija, kā arī aicināt biedrus aktīvi piedalīties Vācijā palicēju kultūrālā aprūpē. Iespiešanai nodota LPB gada grāmata. Uz ASV vēl izcelojis bij. LPB franču joslas kopas priekšnieka kritiķis Vitauts Kalve, bet vēsturnieks Vilis Biļķins devies uz Šveici, kur cer nodoties zinātniskam darbam, izmantojot turienes plašās bibliotēkas. LPB pagaidu valde Amerikā lūgusi Linkolnas universitāti Nebraskā atļaut uzstādīt piemiņas plāksni Dr. K. Ulmanim, kas savā laikā tur strādājis.

MŪSU BALETA PANĀKUMI

VĒSTULE LATVIJAI NO KANADAS

Latvieši dejotāji Kanadas nacionālā baleta ansamblī. No kreisās sēž I. Apīne, ansamblja vadītāja C. Franka un V. Keiša; stāv J. Gotšalks un H. Štromberga. J. Kreiļa uzņēmums

Nepareizs ir uzskats, ka jaudīm še nav intereses par nopietnu mākslu. Kā gan citādi lai izskaidro to, ka Kanadā baletu mācās 20.000 jauniešu, bet mūziku vēl krietni vairāk. Arī latviešu mākslinieki — baleta dejotāji, dziedoņi un mūziķi še atraduši labu uzņemšanu un darba apstākļus, kas nesalīdzināmi labāki nekā mūsu akadēmiskai inteliģencei.

Patlaban ievērojami avansējuši tieši mūsu baleta mākslinieki. Par Irēni Apīni un Juri Gotšalku kanadiešu prese jau agrāk rakstīja, ka tie esot labākais dejotāju pāris Kanadā. Tagad šie mākslinieki ar līgumu saistīti tikko nodibinātā Kanadas nacionālā baleta ansamblī par solistiem. Savu baleta skolu Halifaksā, ko apmeklēja ap 200 audzēkņu, tie nodevuši Hildas Štrombergas vadībā.

Jauno Kanadas baleta ansambli noorganizējusi Kanadas baleta gilde Toronto, un to vada rosīgā Celija Franka. Sabiedrībā iesaistīti saimniecisko aprindu ļaudis, kas šo pasākumu atbalsta ne tik daudz peļņas nolūkos, bet gan, lai sekmētu baleta attīstību Kanadā un izveidotu Kanadas nacionālo baletu.

Sabiedrības baleta ansamblī angažēti 30 mākslinieku, to vidū kā kordebaleta dalībniece arī Toronto latviešu baleta skolas vadītāja Vera Keiša. Ansamblis patlaban rosīgi iestudē savu pirmo programmu, kuŗā ietilpst Silfida, Kopelija un Polovciešu deja no operas Kņazs Igors. Pēdējā galvenās lomas piešķirtas Irenei Apīnei un Jurim Gotšalkam.

Pirmās trīs baleta izrādes notiks jau novembŗa sākumā Toronto, lielajā Itona auditorijā. Pēc tām ansamblis izbrauks viesizrādēs arī uz pārējām lielākām Kanadas pilsētām, kā arī uz ASV. Pēc turnejas ansamblis iestudēs jaunu programmu.

Par baleta skolu vadītājām Kanadā vēl darbojas divi mūsu mākslinieces: Erna Pīlupe Otavā un Irma Kajaka-Ķeniņa Toronto. Arī tās šajā darba laukā guvušas visai labus panākumus. Tā mūsu balets Kanadā iekaŗojis visai stingras pozicijas.

A. K.

Dzejnieka jubileja

Dzejnieks Eduards Patvaldnieks 26. sept. aizkatījās uz 50 mūža gadiem. Dzejot sācis kopš 1924. g., publicējoties Jauno Līrā, Latvijas Vēstnesī, Trauksmē, Piesaulē uc. Iznākušas arī dzejoļu grāmatas Mirkļu melodijas (1928. g.) un Trauslā lokā (1930). Pēc 15 gadu pārtraukuma atkal rakstījis trimdas Latvju Domās, Latvijā, Laikā, Mūsu Domās uc. 1949. gadā sakārtojis arī dzejoļu krājumu Bārā gaita, kas gan palicis neizdots. Kā viens no pirmajiem latviešu DP ieradies ASV, Kalifornijā (San Joze), kur strādā par ierēdni.

Osvalds Akmentiņš

PĒTERIS ERMANIS

Agrāko laiku dzejnieces (1)

Īpaši daudz latviešiem dzejnieču saradās 30. gados, dažas jaunas radās arī trimdā. 30. gadu beigās zobgalīgs sarunu biedrs reiz piezīmēja: nesen dažā mūsu rakstniecības vēsturē bijusi nodaļa: rakstnieces, sievietes; nākotnē rakstniecības vēsturē būšot neliela nodaļa: rakstnieki vīrieši. Protams, tas pārspīlējums. Reiz trimdā, laiku īsinādams, mēģināju „sastādīt" antoloģiju, kur būtu tikai sieviešu dzejoļi — ti. uzmetu šai iedomātā krājumā uzņemamo dzejnieču sarakstu. Bija tikai 45 vārdi, sākot ar Aspaziju, Brigaderi, Birznieku Latiņu, beidzot ar jaunākajām: Ritu Gāli, Ilzi Šķipsnu uc. Vāciešu antoloģijā šādu uzņemamo dzejnieču sanāktu vairāki simti.

Domās pazīd dažas dzejnieces un prozistes, kas rādījušas zināmu talantu, bet devušas tikai vienu grāmatu, daža tikai vienu atsevišķu darbiņu. Pēc tam šīs autores pazudušas bez vēsts. 1906. g. Cēsu Ozola pasāktā sērijā Oriģinālliterātūra (tur parādījās tādi darbi kā Skalbes Ziemeļmeita, Poruka Brūklenāju vainags) iznāca mīlestības tvīksmes piesātinātu lirisku skiču grāmatiņa Ziedoņa reiboņi, kuŗas autore bija kāda Milda. Kritikas atsauksmes par šo grāmatiņu bija samērā atzinīgas. Bet ne priekš šīs grāmatiņas, ne vēlāk par šo Mildu nekas nav dzirdēts. Un kas viņa bija? 1935. g. decembrī Ansis Gulbis izdeva līdz tam gluži nezināmas dzejnieces Elzas Bērziņas dzejoļu grāmatu Zilais putns. Tā bija ne pārāk spilgta, bet vienkārša, cilti izjusta, inteliģenta dzeja. Pēc tam par Elzu Bērziņu ne ziņas, ne miņas. 1932. g. Anna Brigadere ievietoja Daugavas gada grāmatā kādas Jelgavā dzīvojošas skolotājas — viņa parakstījās E. Māris — noveli Taužu Pēteŗa precības. Jau tīrs, gluds stāstījums, īpati tipi. Tātad — jauns talants? Pēc šī vienīgā darba — ne čiku, ne grabu. Bet Iraida Straume, kas 1949. g. vasarā Latvijā (vai vēl Ginceburgas laikā — to neatceros) publicēja pavisam ga tavu un skaistu dzejoli sapfiskā strofās Pīpenes zieds, palika tikai pi viena dzejoļa. Izdomājos visādi: va būt pazīstama dzejniece slēpjas a pseudonima. Bet kuŗa? Un kāda va na viņai tas būtu jādara? Kas u minēs Iraidas Straumes mīklu? B es, tā teikt, aizrunājos sāpus.

Domās atdzīvojas aizgājušie gad desmiti, sāk runāt 90. gadi: Aspazij slava skanēja Latvijā. 90. gadu otr pusē, maz ievēroti, parādījās Brigade res pirmie stāsti, un tikai Andr. Ni dna atzina jauno rakstnieci par lie rojamāko latviešu stāstītāju sievie Bet Aspazijai un Brigaderei jau ra dās jaunas kollēgas. 1896. g., v gadu pirms Aspazijas Sarkano puk iznākšanas, parādījās neliela grām tiņa — Birznieku Latiņas Dzējas. Be par Birzniecēm (š. g. s. sākumā La ņai piebiedrojās viņas ievērojam māsa Sofija) es ļoti vēlētos šo to pa teikt īpašā rakstiņā.

Tagad pavīd triju citu dzejnie sejas — dzejnieču, kas tais gados v bija jaunas, ļoti jaunas. Tirzas pag sta skolotāja Andrieva Dzelzkal meita Minna, parakstīdamās ar Tir malietes vārdu, pirmos darbus ievi toja Baznīcas Vēstnesī (1899.) 23 gad vecumā. Un reliģiskās izjūtas viņa dzejā un prozā palika dzīvas un skai ras visā rakstnieces vientuļā mū gājumā, kas beidzās 1942. g. Vie kārši un sirsnīgi viņas stāstiņi, vi vairāk no lauku ļaužu dzīves (intel ģentu tēlošana nepadevās), kur dau dzīves bēdu, bet lautiņi dievticīgā p zemībā samierinās ar likteni. Par v ņas darbu šādu rakstturu viņu tals sadiskā nīknumā izlamāja un nopul gāja Andr. Upītis. Dīvaini, ka viņš šādu naidu nēmās taisnī ap šo paz mīgo, vientiesīgo, savā nomaļgum nevienam ceļā nestāvošo rakstniec Tirzmaliete nealzstāvējās, viņa n bija kaŗotāja. Un tomēr... par 190 gada upuriem viņai asi izjusti dzejo (Kad akmeņi brēc uc.), kuŗus dz niece ar citādu pseudonīmu sūtīj Jaunajai Dienas Lapai, jo no Tirzm lietes šī avīze neko nelespiestu. Kad iznāca viņas vienīgais dzejo krājums Aizmirstā stirdz (1927. g kāds mūsu jaunklasiskās skolas dzej nieks par to rakstīja, tā sakot, n augšas skatīdamies. Tirzmalieti st stāvēja kritiķis Belkovskis-Ego (v lāk baigajā gadā boļševiku noslepk vots) kādā visai kreisā žurnāl viens pats Tirzmalietes dzejolis es vairāk vērts nekā viss minētā jau klasiķa sniegums. Un tiešām šķiet, k vērtīgākā daļa šīs autores darbā v ņas lirika. Dzejoļi Es dziedāšu p tevi, tēvu zeme (pirmiesp. Austrum 1903.) pazīst katrs latvietis.

Par Tirzmalieti jau Latvijas 1. g 18. augusta numurā iespiests nelie sirsnīgs rakstiņš Tirzmalietes piem ņai, kuŗa autors J. Sviestiņš, šķie nelaiki rakstnieci tiešām pazīst. Dāž nepareizība tomēr ieviesusies. Stāst ņā Janka (Austrums 1905. 2.—3. num varonis zēns laimīgi pārspēj visu šķēršļus, arī plaušu kaiti, un, spok veicis skolotāja eksāmenu, mājās a griezies, vientulībā skaita dziesm pantiņu: Man žēlastība notikusi, k iet pār visu padomu...

Tiesa, ka Andr. Upītis neieredzē Tirzmalieti, bet rakstnieci par Niedr sievu apzīmēja ne viņš (U. tai laik bija čakls Austruma līdzstrādnie kopā ar Tirzmalieti), bet Jānis Asar liels Niedras pretinieks (brošūra K Andrievs Niedra sludina uc). Anon mā rakstiņā Kalendāru plūdi (M. V Mēnešrakstā 1904. 12. num. sīku nodaļā) Asars, apskatīdams 1905. g. ka lendārus, piezīmēja: „Gandrīz tik Niedra pats un kundze (Tirzmaliete šogad pierakstījuši Austruma kalen dāru." Niedra uz to reaģēja Austru ma 1905. g. 1. num.: „Rakstniec Tirzmaliete Niedram personīgi pilnīg sveša, tikai kā bērns kādreiz redzē ta. Niedras sieva nekad ne ar vie nu rakstu galiņu nav piedalījusies n Austrumā, ne Austruma kalendārā. Beigās Niedra vēlējās, lai M. V. M redakcija atvainojas pret Tirzmaliet M. V. M. redakcija resp. Asars minē tā žurnāla 1905. g. 2. num. atzīmēja Viņi nesaprotot, ka tas būtu apvaino jums, ja kādu dāmu aiz pārpratum nosauc par Niedras sievu. Bet ja n Niedra tā vēloties, redakcija atvaino joties arī.

Tirzmalietes Meitenes stāstu izdev ne Roze, bet Valters un Rapa, un š grāmatiņa iznāca 1923. g. decembrī.

(Turpinājums seko)

SPORTS

DVF basketbolisti Francijā

Septembra vidū uz Franciju izbrauca Anglijas latviešu basketbola meistarvienības Londonas DVF sekojošā sastāvā: J. Sproģis, A. Šmits, I. Pūris, J. Skujiņš, J. Jākobsons, U. Priedītis, E. Antēns un P. Sproģis. Vienību vadīja A. Maurinš, bet par pavadoņiem vēl brauca līdz DV priekšnieks E.Aiksnis un vienības sastādītājs I. Priede. Sacensties ar spēcīgākajām Bretaņas, Anžujas un Nantes vienībām, latvieši guva 6 uzvaras un piedzīvoja 4 zaudējumus, ar to pierādot, ka Londonas DVF basketbolistiem pienākas visai atzīstama vieta visu trimdas zemju mērogā.

Pirmie soļi Francijā Daugavas Vanagu ekipat nebija visai veiksmīgi. St. Malo cerētā pavadoņa vietā latviešus sagaidīja tikai telegramma, bet vienības kopējais franču valodas vārdu krājums nebija lielāks par pašu skaitu... Pateicoties franču laipnībai un latviešu veiklībai, beidzot tomēr atradās vajadzīgais autobuss, un pievakarē sportisti jau visā pilnībā varēja izbaudīt pirmā pretinieka Drapeau Fougeres viesmīlību. Otrā rītā latvieši apskatīja Fužēras lepnumu — labi saglabāto viduslaiku cietoksni un vietējo apavu rūpnīcu, kas ziedojusi ievērojamas summas nesen celtās, ļoti modernās basketbola halles izbūvei; pēc mājinieku informācijas, tā esot 2. labākā halle Francijā.

Fužērā latvieši arī absolvēja pirmo turnejas sacensību. Atskanēja Latvijas, Lielbritānijas un Francijas himna, klubi apmainījās standartiņiem, un arī skatītāju solos bija īsts starptautisku sacensību noskaņojums. Sīvā cīņā beigu minūtēs 48—45 uzvaru izcīnīja Drapeau Fougeres. Latviešiem visai neierasts izrādījās lielais laukums, franču žilbinošais ātrums, noteikumu tulkošana un mazāka apmēra bumba. Pēc spēles latviešus aicinājā kluba mītnes ieročū istabā, kur nācās dzirdēt stirnīgus sumināJumus latviešu basketbolam līdz ar vēlējumiem jo drīzi atgūt zaudēto dzimteni. Tikai vēlāk Loriānā vanagi uzzināJā, ka minētajā ieročū istabā aicina tikai retos no retajiem.

Dienu vēlāk DVF pievelca UCK Vannes ar 57—39. Vietējie laikraksti neskopojās atzinības vārdiem DVF spēles mākai, it sevišķi aizsardzībai. Šo spēli vērot bija ieradies arī turnejas izkārtotājs V. Baumanis, bet J. Zebeliņš bija izraudzīts spēles soģa amatam. Vēl dienu vēlāk DVF jau bija CEP Lorient viesis. Pašlaikā bija vērot skaisto un mājīgo, latviešu ierosmē celto sporta zāli. Pirms abu vienību spēkošanās sacentās V. Baumaņa trenētie zēnu līgas basketbolisti. Pārsteidza viņu tehniskā gatavība un raitais spēles veids, bet rezē bija arī skumji... Skumji, ka šie nākamo dienu virtuozi nesasaucas latviešu mēlē, ka mums šodien nav pašiem savas zēnu līgas, nav arī sava tik jauka sporta nama. Abu „latviešu" vienību spēlē jau sākumā bija vērojams CEP Lorient pelnīts pārākums, kas arī, pateicoties abu latviešu Zebeliņa un Lūsara, kā arī franču internacionāļa spēka Defēna veiksmei, guva pārliecinošu 50—38 uzvaru.

Ļoti sviniģu uzņemšanu latviešiem bija rīkojusi Solē pilsētas vadība. Tieši no stacijas DVF spēlētājus 4 limuzīnos aizveda uz motociklistu cross-country sacīkstēm, kur skaļruņi nekavējoties izkliedza vēsti, ka ieradušies slavenie latviešu basketbolisti, kas piedevām ziedojuši 20.000 franku nākamā brauciena uzvarētājiem. Vēlāk pat bija jākāpj speciālā pasugstinājumā, lai skatītāju tūkstoši spētu visā godībā redzēt un sveikt 11 „apbrīnojamos latviešus". Vēlāk skatītājiem nebija jāvijas arī basketbola zālē: DVF pret Jeune France Cholet panāca jauku 53—40 uzvaru. Pēc divu dienu atpūtas šai ļoti viesmīlīgajā sporta pilsētā DVF prombraucot ar 43—32 vēl pieveica arī L'Avenir Trementines.

Nākamais vanagu pretinieks bija ABC Nantes resp. pilsētas izlase ar vienu valstsvienības spēlētāju ierindā. Šķiet, ka ABC bija visviengabalainākā no visām turnejā redzētām franču vienībām, kas, nepaspīdot atsevišķām zvaigznēm, pārsteidza „londoniešus" ar pārdomātu kombināciju spēli. Puslaiku nantieši beidza ar 4 punktu pārākumu, bet visu sacensību ar 43—23 uzvaru. Tad latvieši devās uz Brestu. Šeit, kliņģi nākot Zebeliņam un Lūsaram, latvieši uzstājās kā Daugavas Vanagu reprezentējošā vienība. Būdami krietni pārāki par franču olimpiskā spēlētāja Barī vadītajiem Stade Bretois basketbolistiem, latvieši izcīnīja pelnītu 66—44 uzvaru. It sevišķi veiksmīgs iemetienos izrādījās Zebeliņš, kas viens pats „salasīja" 31 punktu.

Par visneiedomājamāko reklāmu bija gādājis SCB Guingamp. Milzīgi plakāti vēstīja, ka ieradušies internacionāli latviešu spēlētāji, sensācionāli tehniķi, gaŗumā utt.... Gods, godam — DVF savu pretinieku pieveica ar 50—45 rezultātu, tā saglābjot izreklāmēto slavu. Arī šeit, tāpat kā Solē, nācās uzklausīt vilinošus piedāvājumus dzīvot un spēlēt Francijā. Nākamā dienā, spēlējot bez Šmita un Skujiņa, kuŗiem bija ātrāk jāatgriežas Anglijā, vanagiem nācās piedzīvot netīkamu zaudējumu pret COB St. Brieuc ar 52—67. Vēl 7 min. pirms spēles beigām latvieši atradās vadībā, bet tad laukums bija jāatstāj vienības kapteinim J. Sproģim, kas vanagu ringās radīja sajukumu.

Turnejas pēdējās dienas DVF vienība pavadīja lieliskajā jūras kurortā Dinārā, beidzamā spēlē uzvarot Etoile Dinardaise ar 45—38. Tad latvieši atgriezās Londonā, kur drīzumā jau atkal sāksies angļu līgas spēles.

Londonas DVF pirmais starptautiskais starts atzīstams par izdevušos, jo, kur vien ierādās un spēlēja vanagi, visur atskanēja Latvijas himna, piemineja latviešu likteni, bet atzina arī spēles prasmi. Beigās lai spēlētāju vārdā izteikta pateicība turnejas organizētājam V. Baumanim, daudzajiem franču draugiem un DV organizācijai, kas neliedza atbalstu arī materiālā ziņā.

Uldis Priedītis

Kanadas latviešu meistari vieglatlētikā

Toronto Beach laukumā risinājās pirmās Kanadas latviešu meistarsacīkstes vieglatlētikā. Sacensības bija pulcinājušas it kuplu dalībnieku skaitu. Daudzi draugi satikās pēc vairāku gadu pārtraukuma. No ASV bija pat ieradies neatlaidīgais Imants Meŗaraups. Tāpat ar lielu interesi bija gaidāms no Beļģijas Kanadā ieceļojušā V. Teteŗa starts, kā arī Ņujorkas Konces-Tomases atgriešanās vieglatlētikas laukumā. Par spīti lietū izmirkušajam laukumam, V. Teteris 400 m skrējienā veica latviešu šī gada labāko rezultātu, bet Tomase pārliecinoši uzvarēja lodes grūšanā un diska mešanā. Zēl, ka šajās disciplīnās nestartēja torontietis Velta Viškere, kas Vācijā bija guvusi teicamus panākumus. Lielākais dalībnieku skaits piedereja jaunās paaudzes vieglatlētiem, toties tiesnešu vidū varēja redzēt daudzas labi pazīstamas mīļas sejas: Poltraku, Bukasu, Blumbergu, Pavasaru; pat Kanadas latviešu sporta vadītājs R. Plūme veica tiesneša pienākumus, izdziedinājis savu asins saindēšanos kājā. Sporta labvēļi bija gādājuši par daudzām skaistām balvām.

Sieviešu sacensībās 60 m skrējienā uzvarēja M. Lazda 8,9 sek., 2. A. Balode 9.0 sek. un 3. R. Lēvalde 9,1 sek. 100 m skrējienā pārākā palika A. Balode 14.6 sek., 2 R. Lēvalde 14.9 sek. un 3. V. Ādmine 15,2 sek. Tāllēkšanā M. Lazda veica 4,23 m, A. Balode 4,18 m un V. Ādmine 4,03 m, bet augstlēkšanā uzvarēja Dz. Graudiņa-Tora ar 1,30 m, 2. V. Ādmine 1,25 m un 3. Laure 1,20 m; Lodes grūšanā Konce-Tomase atzīmēja 9,65 m tālumu, V. Ādmine 8,50 m un M. Lazda 7,57 m. Diskū Konce-Tomase spēja aizraidīt 27,78 m tālu, atstājot 2. vietā Ādmini ar 24,14 m un 3. A. Balodi.

Vīriešu sacensībās atzīmējās sekojoši rezultāti: 100 m — E. Tannis 12,1 sek., J. Freimanis 12,4 sek. un V. Saliņš 13,1 sek.; 400 m — V. Teteris 53,2 sek., J. Freimanis 55,3 sek. un J. Plūme 59,4 sek.; 800 m — V. Teteris 2:04,7 min.; 1500 m — J. Freimanis 4:45,0 min.; 3000 m — V. Martinaitis 12:08,2 min.; tāllēkšanā — A. Strāls 5,92 m, V. Teteris 5,675 m, E. Tannis 5,53 m; augstlēkšanā — P. Bernāts 1,605 m, A. Strāls 1,55 m un J. Richters 1,51 m; trīssoļlēkšanā — V. Teteris 12,40 m, I. Mežaraups 11,28 m un A Strāls 11,17 m; lodes grūšanā — E. Lipomanis 12,00 m, E. Viškers 11,28 m un I. Mežaraups 10,95 m; šķēpa mešanā — R. Miķelsons 51,81 m, E. Purgalis 51,23 m un A. Voitāns 44,56 m; diska mešanā — I. Mežaraups 34,64 m, A Strāls 32,79 m un E. Lipomanis 32,41 m.

K.

Meklēju

Mirdzu MIĶELSONI no Valmieras apr. Kocēnu pag. Ogāniem. Rakstīt lūdz (pēc iespējas vācu valodā) Johanna Martinson, Batterieg. 10 F., Göteborg, Sverige. (465)

Iznākusi!

MANTINIEKA APGĀDA

GADA GRĀMATA 1952. gadam

Artura Bērziņa redakcijā

Satura: Kalendārs. Latviešu katoļu svinamās dienas. Mēri un svari. Adreses (apm. 500 adrešu visā pasaulē).

Sūtnis K. Zariņš — Vienība mūsu stiprais spēks. Archibīskaps Dr. T. Grīnbergs — Reliģija un personība. F. Cielēns — Pasaules vēstures maiņā. Prof. Dr. L. Siaucītājs — Sestais kontinents. J. Jaunsudrabiņš — Kā mēs braucām ar kuģi uz Vāciju. Dr. E. Pētersons — Laikmetīgie audzināšanas principi. Jānis Veselis — Teiksma par manu mūžu. Aida Niedra — Bēgles rēgs; Cīpas; Reiz (Ealingenā) — dzejoļi. Jānis Grīns — Daiļliterātūra trimdas grāmatās. Edg. Andersons — Latviešu kultūras dzīve ASV. Veronika Strēlerte — Melnais pūdelis; Greizie rati — dzejoļi. Doc. P. Mežaks — Par ārstniecības biopreparātiem. Jonāss Miesnieks — Gaiss gabals. A. Šmits — Piektais gads Austrālijā. A. Kalniņš — Latviešu dzīve Kanadā. A. Plensners — Akmens zemē; Spīts — dzejoļi. A. Jērums — Latviešu dzīve Anglijā. A. Kalniņš — latvieši veido Ņujaundlendas saimniecību. Arturs Bērziņš — Viens agrīns pavasaris. E. Andersons — Latvieši Dienvidamerikā. Ā. Silde — Trimdas dzīves pārvērtības Vācijā. K. Dziļleja — Diskars Ziemelis protestē. M. Zeberiņš — Piektais ritenis. V. Auziņš — Latvieši Jaunzēlandē.

Pielikumā Latvijas sūtniecību, konsulātu, latviešu organizāciju, draudžu, personu saraksts ar apm. 600 adresēm visā pasaulē.

Prof. Dr. L. Siaucītāja raksts par pētījumiem un piedzīvojumiem Antarktīdā, piedaloties Argentīnas valdības rīkotā ekspedīcijā, ar autora uzņēmumu reproducējām tekstā.

Atzīmējot apgādā pastāvīgā literārā redaktora rakstnieka J. Jaunsudrabiņa 75. dzimšanas dienu — pielikumā rakstnieka portrets uz krīta papīra.

GADA GRĀMATA satur 192 lp.

Cena: DM 4.—; Kr. 5.50; Dol. 1.—; Šil. 7/9; A. šil. 9/3.

Iespiešanā:

Jāņa Jaunsudrabiņa

ZAĻĀ GRĀMATA, II daļa (Iznāks novembrī)

Sagatavošanā:

Zeberiņa jaunais romāns

ŪPJI

Izn. decembrī

Jonāsa Miesnieka jaunais romāns

SVARU KAUSOS

Aldas Niedras jaunais romāns

PIRMĀ REPUBLIKA

Jāņa Veseļa romāns

ENĢELIS UFIRS

Mantinieka apgāds, Briselē, 44, rue Van Eyck.

Pārstāvji Vācijā:

Galv. pārstāvis Ad. Silde, Stuttgart-Bad-Cannstadt, Normannstr. 6—15

Pārstāvis M. Dižis, Hahn i. Oldenb., Postfach

Phönix-Buchhandlung. Bielefeld, Arndtstr. 6

(457)

Latviska dāvana Ziemsvētkiem

Ed. Paegles oriģinālderbi trimdā:

L. R. ABECĪTE, 160 zīm. dažādiem DM 3.—, Dol. 1.20, Šil. 8/6.

L .R. KRĀJA, teorija, 165 zīm., DM 1.—, Dol. 0.40, Šil. 2/—.

CELAINE, aušana bez stāviem, DM 3.—, Dol. 0.80, Šil. 4/—.

CEDRAINĪTE — grāmatiņas, DM 2.—, Dol. 0.80, Šil. 4/—.

Propagandas brošūra angļu valodā (pret kuponu)

No atsauksmēm: „L. R. ABECĪTE ir tiešām jauks izdevums." — „Jums pienākas atzinība par tādu tautisku darbu. Katram aizjūras braucējam jāiegādājas tāds krājums." — „A charming little book with lovely folk-lore designs."

Pieprasīt: Ed. Paegle, Neuburg/Donau, IRO Center, WCC, Germany. (466)

Tautieši Lielbritānijā, iepērcieties vienīgajā šāda veida latviešu uzņēmumā!

LATVIAN STORES

3, Prospect Place
Child's Hill
London N W 2

Izsūta pa pastu:

Žāv. cūkas speķi (1 mārc.)	4/3
Sāl. cūkas speķi (1 mārc.)	3/9
Marinētuš gurķus (bundžā)	2/6
Skābus kāpostus (bundžā)	2/6
Dāņu rudzu maizi (1 klaips)	1/6
Krakavas desas, 1. šķ. (1 mārc.)	6/—

Bez tam krājumā: halva, cisiņi, sāl. siļķes, garšvielas un citas mums ierastās pārtikas vielas.

Pasūtījumus izpilda nekavējoties. (454)

PAZIŅOJUMS

LFK žurnāls SAUCIENS TĀLĒS Nr. 9. iznāks š. g. decembrī. Pēc lasītāju vēlēšanās žurnālam būs atkal literārā daļa, kurā aicinu iļdzstrādāt mūsu vecās un jaunās paaudzes rakstniekus. Sauciens Tālēs snieds idejiskus un informatīvus rakstus par Baltijas Vienības, Eiropas Federācijas, Pasaules Valdības, Federālisma ideoloģijas jautājumiem, kā arī plašus rakstus par citiem tematiem, sevišķi par antikomūnisma darbu.

Abonēšanas maksa: 1 numurs 2/—; 3 numuri 6/—; 6 numuri 12/—.

LFK pārstāvību vadītājus lūdzu norēķināties par agrāk nosūtītiem numuriem.

Visu saraksti adresēt: LFK Informācijas daļai, Egons Kiršteins, 55, Elizabeth St., Manchester, 8, England. (464)

Meklēju:

J. Alenčiku, J. Celmu, J. Leiti, J. Landrātavu, E. Ozolu, J. Sūlmeisteru, Z. Uku no Strenčiem un R. Ānu. Rakstīt J. Praulieņam, Iscoyd Park Hospital, Whitchurch-Salop, England. (469)

Zobārste

O. Silarāja

Boltonā, 6, Vernon St.,

sākot ar 15. oktobri, pieņem N. H. S. un privātus pacientus. (460)

G. STEINBERGS

APGĀDS UN GRĀMATNĪCA

Importa un eksporta firma

371, Clerendon St., Sth. Melbourne, Australia

Tālrunis: MX 5970, (privāti) Win. 7269

Piedāvā ļoti plašā izvēlē:

latviešu grāmatas,
laikrakstus, žurnālus,
vācu periodiskus izdevumus,
grāmatas uz pasūtījumu,
etnogrāfiskas un modernas rotas zelta un sudraba,
izstrādājumus koka un ādā,
dāvanu saiņšus Eiropai uc. valstīm,
dažādu darbu pavairošanu,
preču un ražojumu apmaiņu dažādu valstu un kontinentu starpā u. t. t.

(242)

LATVIEŠI UN LATVIETES!

Latviešu Federālistu Kustība aicina savās rindās ikvienu latvieti, kam rūp Latvijas nākotne un Eiropas vienība. Eiropa mostas, un kādreizējie ienaidnieki viens otram draudzīgi pretim sniedz rokas, lai pulcētos zem Eiropas vienības karoga un ieņemtu cīņā par brīvību un taisnību.

Mēs daudz esam zaudējuši, bet zaudētais mums ar uzviju jāatgūst. Mēs nedrīkstam malā stāvēt un noskatīties, jo tā būtu noziedzība pret tiem, kas zem smagās sarkano okupantu varas smok dzimtenē, un pret tiem, kas badā un salā kailām rokām strādā vergu darbus Sibirijas taigās. Mūsu tēvi, mātes, māsas, brāļi, slevas un līgavas tic, ka katrs mēs kaut ko darām viņu labā. Nepievilsim viņus cerībās, bet cīnīsimies par drīzāku Latvijas atbrīvošanu.

L. F. K. mērķis ir: Eiropas Federācija, Baltijas Vienība, Pasaules Valdība.

Kāpēc L. F. K. iestājas par šiem mērķiem?

Mēs iestājamies par Eiropas Federāciju, jo tikai vienoti eiropiešu spēki var stāties pretim komūnisma ekspansijai un atgūt Eiropai nolaupītās zemes.

Mēs iestājamies par Baltijas Vienību, jo, stiprinādami Baltijas tautu sadarbību un vienību, mēs reizē nostiprinām Eiropas vienības celtni Ziemeļaustrumeiropā, kas ir ļoti svarīgi Eiropas nākotnē. Mēs iestājamies par Pasaules Valdību, jo tikai vienoti visas pasaules spēki var būt pietiekami stipri, lai izņīcinātu internacionālo komūnismu un novērstu draudus Eiropai un visai cilvēcei nākotnē.

Latviešu Federālistu Kustības uzdevumi ir:

Iepazīstināt latviešus visā brīvajā pasaulē ar Baltijas Vienības, Eiropas Federācijas, Pasaules Valdības, tautu sadarbības idejām, organizēt šo ideju atbalstītājus kopējam darbam;

Cīnīties par Latvijas vietu Eiropas Federācijā, par latviešu nācijas pašnoteikšanās un brīvības atgūšanu savā dzimtajā zemē, propagandējot radniecīgo organizāciju apņēmās Latviju un brīdinot citas pasaules tautas no Austrumeiropas traģēdijas.

Grupu un nodaļu organizēšanu uzņemas personas pēc pašu iniciātīvas (grupa ar biedru skaitu līdz 10, nodaļa ar biedru skaitu virs 10).

Tuvāku informāciju sniedz Latviešu Federālistu Kustības Informācijas daļa.

Lūdzu rakstīt uz šādu adresi: Egons Kiršteins, 55, Elizabeth St., Manchester 8, England. (458)

Lasīt jaunākos izdevumus!

Bruņoto spēku virspavēlniecība ziņo:

Berlinē, 1941. g. 27. maijā. Kaujas kuģis „Bismark" pēc angļu dreadnauta „Hood" nogremdēšanas 400 j. j. uz rietumiem no Brestes atrodas smagā cīņā ar pārākiem angļu spēkiem.

Interesanta grāmata par jūras kaujām, daudz ilustrāciju, krāsains vāks, tikai broš. eks. Cena DM 6.—.

V. K. Arsenjeva

TAIGAS MEDNIEKI

Dzīve un medības Sibirijā, kuŗā mīt tik daudz mūsu aizvesto. Trīs daļas kopā, 300 lpp., ļoti daudz ilustrāciju, visi eks. tikai lesieti, krāsains vāks. Cena DM 10.—.

Andr. OZOLIŅA apgāds

24b, Eutin/Holst., Rettberg-Kaserne.

Precību nolūkā

vēlos sarakstīties ar latvietēm. Vēstules lūdzu adresēt: Sverige, Göteborg, Poste restante Andris Dzīle. (462)

LITERA

Tikko iznācis un sākts izsūtīt pieprasītājiem

Archibīskapa PROF. DR. T. GRĪNBERGA rediģētais

ilustrētais

Bitītes kalendārs 1952. gadam

Saturā: kalendārijs ar mēnešu pantiem, archibīskapa ievadraksts, apceres par latviešu sabiedriskiem un gara darbiniekiem, mīklas un uzdevumi uc. lasāmviela jaunatnei.

Cena: Vācijā DM 1,20; Anglijā Šil. 2/2; Beļģijā Fr. 15,00; Dānijā Kr. 2,00; Francijā Fr. 110,00; Zviedrijā Kr. 1,45; ASV Dol. 0.35; Austrālijā Šil. 2/7 un Kanadā Dol. 0.35.

Bitītes kalendārs nodots LITERAS ģenerālpārstāvībā un pieprasāms

Latviešu rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku kopas apgādam **LITERA**

(13b) Grafenaschau Obb., Regierungslager, US Zone Germany

(461)

LATVIJA

Nr. 68 (512) 1951. g. 13. oktobrī

Neizlietotos manuskriptus atgriež un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli tiešā 3. eks. uz vienu adresi, maksā ar piesūtīšanu DM 3.50 par eks mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3.— mēn., uz ārzemēm DM 4.50 mēn., atsevišķa numura cena DM 0.85; uz ASV un Kanādu pa gaisa pastu DM 6.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 9.50.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareiļu iespiedrindiņas aizņemamo telpu; vienreizējas 10 iespiedrindiņu sludinājuma apmaksāšanai DM 5.—; vienreiz 5 iespiedrindiņu sludinājuma DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, atlaidu 30% apmērā.

Abonementa pieteikumus, sludinājumus un ienākošos Vācijā pieņem mūsu pārstāvji norādītās, kā arī apgādā tieši.

Abonementa un sludinājumu maksa ārzemēs un latviešu pārstāvju sarakstu izziņojam vairākos reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCB APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau Obb.,
Regierungslager,
US Zone, Germany.

Iznācis sevišķi glītā izdevumā, daudzkrāsainā iespiedumā, vecākais, visizplatītākais latviskais kalendārs:

Tēvijas kalendārs 1952.g.

Tekstā daudzi dzimtenes attēli, vērtīga literārā daļa. Pilnīgs visu Latvijas pārstāvību adrešu saraksts. Sevišķi interesanti humoristiski satīriskie raksti, kādi bija parasti Zobgeļa kalendāros dzimtenē.

Maksā tikai DM 1.50, Am. dol. 0.50, Kan. dol. 0.55, Angl. mārc. 0/3/0.

Dabūjams latviešu grāmatnīcās visā pasaulē.

Tikko iznācis 8. iespiedumā latviešu grāmatu grāmatas, vecmeistara Jāņa Jaunsudrabiņa meistardarba

BALTĀS GRĀMATAS

KOPSĒJUMS,

grezni lesieta. Maksā DM 8.30, Amer. dol. 4.85, Kan. dol. 4.90, Angl. mārc. 1/14/4, Austr. mārc. 2/4/0.

Drīzumā iznāks pasaulslavenā rakstnieka E. M. Remarka romāns

Triumfa arka

Šis romāns angļu valodā dažu nedēļu laikā pārdots miljonos eksemplāru.

Ed. ALAINIS,
(13b) Memmingerberg, postlagernd,
Germany
(467)

Ātri un lēti

izpilda visāda veida

IESPIEDUMDARBUS:

dziesmu lapiņas dievkalpojumiem, kāzām, kristībām uc.

Apdrukā vēstuļu papīrus, sākot ar 3/— par 50 gab.

Grāmatas iespiež lētāk nekā citās zemēs.

Pasūtinājumus pieņem

Daugavas Vanagu grāmatnīcā,
72, Queensborough Terrace,
London, W 2, un
Draudzes mājā, 55, Hans Road,
London, S W. 3.

Londonas latviešu apgāds

(439)

Kanadā, latvieša farmā

vajadzīgs strādnieks vai strādniece. Darbs pie 1 govs un 800 vistām. Brīvs dzīvoklis un uzturs, alga pēc vienošanās. Farma atrodas pie laba satiksmes ceļa, 6 jūdzes no Port-arturas pilsētas.

Kas vēlētos strādāt farmā ilgāku laiku, tos apņemas izsaukt uz Kanadu. Lūdzu rakstīt: Farm. Arnolds Vinters, R. R. 2. Port Arthur, Ont., Canada. (452)

Kādam trimdas posmam beidzoties

Nodibinot Latviešu nacionālo padomi (LNP), daudzās un dažādās mūsu organizācijas trimdā vienojās par kopēju centru cīņai par visas latviešu tautas vitālajām interesēm. Gan, tīri formāli ņemot, LNP nav varējusi teikt, ka tā tiesīga runāt **visas** latviešu tautas vārdā, tomēr LNP nebija arī **tikai** latviešu bēgļu pārstāvība vien. Bez tieši vēlētiem trimdinieku (Vācijas) LCP pārstāvjiem LNP piedalījās, piem., oficiālo Latvijas (ne trimdas) baznīcu galvu delegāti, tālāk rinda cienījamu mūsu tautas darbinieku, kas pilnīgi tiesīgi pārstāvēja visus kalpakiešus, Lāčplēša kara ordeņa kavalierus, veco strēlnieku uc. — ar to reprezentētāmi mūsu vēstures visspožāko posmu, — pārstāvji no organizācijām, kas, vismaz morāliski, varēja runāt visu otrā pasaules kara cīnītāju vārdā, pārstāvji no 1945. g. vēl Kurzemē nodibinātās paspārvaldes utt. Tāpat LNP kā demokratiskās Latvijas politisko partiju pārstāvji piedalījās personas, kuras latviešu tauta savā laikā bija izraudzījusi par pārstāvjiem Latvijas Saeimā. Trimdā šīs Saeimas gan nav (un nebūs arī), tomēr nevar noliegt, ka Latvijas tautas mandāts šiem mūsu tautiešiem kādreiz ir dots un ka viņu rutīnai un sakariem tagad dažkārt var būt liela nozīme.

Šai sakarā bieži dzirdamo pārmetumu, ka daudzi (bet katrā ziņā ne visi) bij. mūsu parlamentu locekļi nav atradušies savu uzdevumu augstumos, bieži stādīdami savas personīgās vai tautas šauras grupas intereses pāri vispārības (valsts) interesēm, atspēkot neviens laikam nevarēs, tomēr ar šo pārmetumu īstenībā izsakām tikai pusi patiesības. Otra puse ir tā, ka arī uz šeit trimdā izvirzītiem mūsu pārstāvjiem dažreiz var attiecināt tādus pat pārmetumus. Un pilna patiesība būtu tā, ka nelietīgi cilvēki var izvirzīties jebkurā sabiedriskā iekārtā, visideālāk iecerētā sabiedriskā iekārta neder, ja pati sabiedrība šai iekārtai vēl neatbilst.

Princips, kas tādā kārtā tika likti LNP pamatos, tālad izgāja uz to, lai, pirmkārt, panāktu iespējami lielāku iekšēju vienotību un, otrkārt, lai LNP kā politiskam faktoram būtu iespējami lielāks svars un nozīme. Lielā mērā tas arī izdevās, un ne Apvienoto nāciju institūti, ne augstie komisāri Vācijā, ne citi politiskās varas neesēji praktiski nav apstrīdējuši LNP tiesības pieņemt svarīgas politiskas deklarācijas (kā, piem., vēl pēdējā LNP pilnsapulcē 23. sept.) un lēmumus **visas** latviešu tautas interesēs.

Tiem, kas saka, ka daudzas ar LNP saistītas cerības nav attaisnojušās, ir taisnība. Bet jāievēro, ka starptautiskie notikumi no mums neatkarīgu iemeslu dēļ vispār nav attīstījušies tā, kā visus šos gadus gaidījām. LNP patiesā nozīme varēja īsti parādīties, iestājoties zināmai situācijai, kas, diemžēl, nav noticis. Tomēr LNP šo trīs ar pus gadu laikā ir pūlējusies — un daudzreiz sekmīgi — reaģēt gan tieši, gan caur mūsu sūtņiem, gan citādā ceļā uz visām tām parādībām starptautiskajā politikā, kas skar vai varētu skart visas mūsu tautas nacionālpolitiskās intereses. Viss, kas šai ziņā iecerēts, darīts un panākts, nav atspoguļojies presē, pat LNP protokolos nē, tāpat kā plašākai sabiedrībai nav saskatāmi tie pavedieni, kas šo trīs ar pus gadu laikā pamazām ir koncentrējušies dažu LNP prezīdija locekļu rokās. Un, kaut daļa mūsu bij. politisko partiju darbinieku (īpaši ārpus Vācijas esot) LNP centienus, diemžēl, nav sekmējuši, tomēr mūsu iekšējās ķildas un ar tām saistītās nejēdzības ar LNP nodibināšanos ir stipri mitējušās. Liekas, ka plaisa, kuru latviešu sabiedrībā radījuši abi mūsu neatkarības laika posmi, tagad lielā mērā aizvērusies, ar to atbrīvojot spēkus aktīvitātei citos virzienos. Varbūt saskatīsim kādreiz visā pilnībā šīs atkalsaliedēšanās nozīmi.

Bet tieši LNP nodibināšanas laikā sākās arī intensīva tautiešu aizplūšana no Vācijas. Dažas LNP organizācijas sakarā ar to faktiski beigušas eksistēt, bet ārpus Vācijas radušies jauni sabiedriski veidojumi, kas LNP nav pārstāvēti un tādu vai citādu iemeslu dēļ LNP iekļauties nevēlas. Gan tīri materiālā (līdzekļi darbībai), gan tehniskā (izkliedētība), gan citādā ziņā situācija bija izveidojusies tāda, ka LNP darbība pēdējā laikā bija kļuvusi visai problēmatiska, un LNP pati jau pirms apm. gada ieiešājās par jauna kopēja politiskās cīņas organa izveidošanu. Tādēļ arī 5. (pēdējā) LNP pilnsapulcē š. g. 23. septembrī neviens īstenībā vairs neiestājās par to, ka LNP joprojām vēl uzskatāma par visā pasaulē izkaisīto latviešu politisko centru resp. ka LNP jāturpina kā tādai darboties vēl joprojām (un kāda gan būtu jēga darboties tālāk kā otram Vācijas tautiešu centram — blakus LCPV?). Izskanēja gan šaubas par to, vai kāds cits centrs — konkrēti šai gadījumā Latvijas atbrīvošanas komitejas Eiropas centrs (LAK EC, skat. atreferējumu Latvijas 66. n-rā) — jau tiktāl izveidojies, ka lēmums par **tūlītēju** LNP likvidēšanos būtu vietā. Tāpat atskanēja šaubas par to, vai principi, kas savā laikā likti LNP pamatos, patiešām atmetami.

Formāli LNP joprojām gan vēl pastāv, jo priekšlikums par tūlītēju likvidēšanos neieguva vajadzīgo balsu vairākumu, bet praktiski LNP, tāpat tās prezidijs pēc 3 organizāciju (ar 20 delegātiem) aiziešanas, darbību turpināt vairs nevar. Varam teikt, ka ar to viens mūsu trimdas laika posms ir radis savā ziņā simbolisku nobeigumu. Tas bija izklīšanas un daudzu vērtību atkalpārvērtēšanas posms. Vai tam sekos pulcēšanās un konstruktīvi mērķtiecīgas jaunradīšanas posms?

Katrā ziņā vietā tagad būtu jautājums, vai patiešām LNP vietā jo drīz izveidosies labāks un pilnīgāks politiskās cīņas organs, veicot to, kas LNP neizdevās. Vismaz vēlēsimies visi, lai tā būtu, un cerēsim ka LAK EC tiešām izdosies izveidoties par spēcīgu politisku cīņas faktoru! Cerēsim arī, ka tādi pat centri izveidosies ASV, Kanadā un Austrālijā un ka šie centri beidzot vienosies par kopēju globālu vadību! Bet neaizmirsīsim, ka tas var notikt vienīgi, sadarbības domu pamatā liekot — kā savā laikā par LNP dibināšanu vienojoties un kā LCPV savā pirmajā sesijā, Vācijas delegātus LAK EC izraugot, nupat atkal apsveicamā kārtā ir darījusi. Mums tik raksturīgā tieksme būt allaž Cēzaram pasa Romā (resp. būt kaut Cēzariņam savā Romiņā) tiem, kas sakās esam vienotības domas domātāji, sevī jāpārvar. Ja kopēju vadītāju centru trimdā vispār ir iespējams radīt, tad vienīgi, sadarbības ceļu meklējot un pa to ejot, bet ne atsevišķas personas, grupas vai viedokļa dominēciju par katru cenu izcīnot. Jo absolūti nemaldīga mūsu, mirstīgo vidū, nav neviena, un absolūti nemainīgu patiesību te skarto parādību (normu) pasaulē, cik zināms, arī nav.

A. Endziņš

PRAKTISKAIS PADOMNIEKS

ATLIDZĪBA KONCENTRĀCIJAS NOMETŅU GŪSTEKŅIEM

Kā jau agrāk tiku aizrādījis, bij. koncentrācijas nometņu (KZ) gūstekņiem ir tiesība uz īpaša likuma pamata saņemt atlīdzību no vācu iestādēm DM 150 mēnesī pa visu KZ pavadīto laiku. Pēdējā laikā arī IRO izdevusi noteikumus, kuŗos nosaka to personu grupu, kas var saņemt vienreizēju pabalstu no min. organizācijas līdzekļiem. Man pašreiz ir zināmi nosacījumi britu joslā, bet domājams, ka tie būs līdzīgi visā Rietumvācijā.

Minētie lūgumi līdz 1951. g. 20. oktobrim jāiesniedz pēc lūdzēja dzīves vietas attiecīgai IRO pārvaldei, vai arī agrāk kādai baznīcas vai citai organizācijai, nacionālajai komitejai vai bij. KZ gūstekņu organizācijai, kuŗa viņus lūgumus ne vēlāk par 20. oktobri iesniegs attiecīgai IRO iestādei. Lūgumā jāmin: vārds, uzvārds un dzīves vieta Vācijā ar pasta adresi; IRO reģistrācijas numurs; ticami pierādījumi, ka lūdzējs bijis KZ gūsteknis; apliecinājums, ka lūdzējs nav saņēmis KZ atlīdzību no vācu iestādēm.

Izmaksājamā summa nav noteikta, bet tā atkarāsies no iesniegto lūgumu daudzuma, lūdzēja veselības stāvokļa, ģimenes lieluma, materiālā stāvokļa utt. Pabalstu maksās tikai tiem, kas ir trūcīgi. Koncentrācijas nometnē mirušā ģimenes piederīgiem arī tiesība uz šo vienreizējo pabalstu. Lūgumu tiesīgi iesniegt tie, kas tanī laikā dzīvo Vācijā. Lūgumus izlemj IRO komisija, un tās lēmumi ir galīgi.

Mag. iur. J. Klucis

Sabiedriska darbinieka jubileja

Kādā Ziemeļvācijas pilsētā savas čaklās kundzes gādīgā aprūpē un ticībā Latvijas atdzimšanai un iespējai atgriezties savās mājās, uz 65 mūža gadiem 13. oktobrī atskatās pazīstamais Latvijas tiesu darbinieks Luijs Korps. Jubilārs dzimis 1886. g. Vecpiebalgā kā skolotāja dēls. Studējis Pēterpilī tiesības, pēc tam darbojies advokātūrā. Pēc Latvijas valsts nodibināšanās pārnācis uz Rīgu un 1923. gadā iecelts par Rīgas apgabaltiesas civīlnodaļas tiesnesi. Dr. K. Ulmaņa valdības laikā aicināts par Tiesu palātas locekli un izpildījis arī tieslietu ministrijas juriskonsulta pienākumus.

Jau studenta gados L. Korps aktīvi līdzdarbojās publicistikā un latviskā gara kopšanā un turpinājis to arī trimdā. Bēgļu nometnēs jubilārs izpildījis ev. lut. baznīcas draudzes priekšnieka amatu un bijis ģimnazijās latīņu valodas skolotājs. X.

Brīvās Eiropas universitāte gatavojas sākt darbu

Nacionālā komiteja Brīvai Eiropai, kuŗas delegācijas sēdeklis atrodas Parīzē, 22. jūlijā paziņoja savu lēmumu par īpašas Brīvās Eiropas trimdas universitātes dibināšanu pie jau pastāvošās Strasburgas universitātes, kā arī stipendiju izsniegšanu citās universitātēs tādiem Austrumeiropas trimdas studentiem, kas liktos piemēroti uzdevumiem savu zemju jaunuzbūvē pēc to atbrīvošanas, bet ģimenes apstākļu vai nobeigumam tuvo studiju dēļ nevarētu vairs pārnākt uz Strasburgu. Kā jau ziņots mūsu laikraksta 27. jūl. un 29. sept. n-rā, jaunais institūts darbosies kopībā ar Strasburgas universitāti, un studentiem bez pārastajām lekcijām paredzēts arī speciālas viņu nacionālajās valodās.

Ikvienam kandidātam, kas vēlētos studēt Strasburgā, jāprot franču valoda, kā arī jābūt jau studējušam un ieguvušam bakalaura gradu vai — kā noteikumos norādīts — līdzvērtīgu dokumentu. Vēlamais vecums 18—32 gadi. Kandidātiem jābūt ar nevainojamu morālo stāju, brīviem no ļipīgām un smagām slimībām. Ikvienam kandidātam franču valodā jāizpilda diezgan sarežģītas anketas un pieprasījumi ar dzīves aprakstu, kā arī veselības lapa.

Tā kā ar pilnu jaudu jaunās starptautiskās trimdas universitātes darbs praktiski sāksies tikai pavasarī, kad paredzēts sagādāt studiju iespējas ap 1500 sarakstā minēto 10 Austrumeiropas zemju — to skaitā Latvijas — jauniešiem, plašākas iespējas mūsu tautiešiem, arī franču valodas pratējiem pagaidām nepastāv. No 100 studentiem, ar kuŗiem paredzēts novembrī sākt darbu, latviešiem, cik zināms, iekalkulētas 5 vietas, bet nav arī vēl noorganizētas latviešu papildlekcijas, un galīgais stāvoklis vēl nav skaidrs.

Mūsu laikraksta līdzstrādniekam septembra otrajā pusē apmeklējot Eiropas delegācijas pārstāvi Minchenē Mr. Grifitu un lūdzot tuvāku informāciju, pēdējais paskaidroja, ka pieteikšanās studijām vēl šai rudenī esot par vēlu, jo galīgais ankešu iesūtīšanas termiņš bijis 15. septembris. Interesentiem ieteicams stāties tieši sakaros ar Nacionālās komitejas brīvai Eiropai delegāciju Parīzē, rakstot un pieprasot anketas, kā arī tuvāku informāciju Mr. C. A. Foster, Boite Postale No 39, Paris R. P. (Rue de Louvre), France.

Sīkās Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

St. Albans, prāv. E. Bergs, Christ Church, Verulam Rd., 14. okt., pl. 17.

Austrumanglijas draudze, māc. A. Dzenītis, Korbijā, Skotu bazn., 13. okt., pl. 10.30, Sibsonā, 14. okt., pl. 18.

Ziemeļanglijas-Bradfordas draudze, māc. R. Ābolinš, Dārlingtonā, Coniscliffe Metodistu bazn., 21. okt., pl. 16 plaujas svētku dievkalpojums. Draudzes vakars baznīcas zālē.

Rietumanglijas draudze, māc. R. Mužiks, Bērlejas nometnē pie Stratford on Avon, 14. okt., pl. 15.30 plaujas svētku dievkalpojums.

Mančesteras draudze, māc. P. Namgauds, Alsagerā, Exalibur ģimeņu nometnē, 21. okt., pl. 15, bērnu dievkalpojums pl. 18; Mančesterā, sv. Annas bazn., 28. okt., pl. 15 Reformācijas svētki.

Katoļu draudze, sv. Miša Alsageras ģimeņu nometnē, 14. okt., pl. 10. Konventrijā St. Oburg R-katoļu baznīcā, Hill Street, 21. okt., pl. 12.

Citi sarīkojumi

Vidusanglijas Dziesmu dienu atskaņas Cesterfildā, 20. okt., pl. 18.30. Rīko DVF Cesterfildas nodaļa. Piedalās Cesterfildas, Lesteres un Notinghemas DVF nod. koŗi, Koventrijas dubultkvartets uc. Soliste — Gaida Trēziņa. Diriģenti — Viktors Baštiks un Arvīds Purvs.

Ročdales vīru koŗa un kult.-sabiedr. kopas saviesīgs vakars St. Johns Ambulance telpās, 13. okt., pl. 19. Tējas galds, deja, Bradfordas pūtēju orķestris.

LBL Derby nod. referātu vakars Arboretum viesnīcā, Osmaston Rd., 13. okt., pl. 17.30. Rakstnieks V. Dambergs lasīs par mūsu gaŗīgiem balstiem trimdā. Pēc tam deja.

DVF Stoke-on-Trent nod. drāmatiskās sekcijas teātŗa izrāde — R. Blaumaņa drāma Pazudušais dēls, Alsager hostelī, 13. okt., pl. 17.30. Pēc tam deja.

ASV jau iecelojuši ļuvu pie 40.000 latviešu

IRO INFORMĀCIJA PAR LATVIEŠU IZCELOŠANU UZ ATSEVIŠĶĀM ZEMĒM

IRO galvenās mītnes izdotā statistika rāda, ka laikā no 1947. g. 1. jūlija līdz 1951. g. 30. jūnijam IRO izvietojusi pavisam 76.909 Latvijas pilsoņus, kas pa atsevišķām zemēm sadalās šādi: ASV 35.410 (2732 izvietoti pārskata perioda pēdējos trīs mēnešos), Austrālijā 19.365 (88), Anglijā 8353 (80), Kanadā 8093 (313), Francijā 991, Beļģijā 881, Brazilijā 784, Venecuēlā 728, Argentīnā 622, Zviedrijā 573, Jaunzēlandē 462, Čīlē 134, Holandē 115, Norvēģijā 91, Šveicē 69, Izraelā 57, Franču Marokā 53, Paragvajā 33, Vācijā 22, Dienvidafrikā 16, Spānijā 10, Etiopijā 9, Bolivijā 7, Irijā un Peru pa 6, Italijā un Tunisā pa 3, Kubā, Domin. republ., Luksemburgā, Filipīnās un Urugvajā pa 2, Kolumbijā, Ēģiptē, Panamā, Dienv. Rodezijā un Turcijā pa 1, bet citās zemēs kopā 49. Tanī pašā laikā ar IRO starpniecību repatriējušies 1909 latvieši: no Vācijas britu joslas 1334, no amerikāņu 536, no franču 27, no Austrijas 11 un Beļģijas 1. Šinī statistikā minēti tikai ar IRO palīdzību izvietotie resp. repatriētie latvieši. Tāpēc, piem., Austrija un Dānija nemaz nefigurē uzņemšanas zemju sarakstā, kaut arī tanīs vēl atrodas zināms skaits latviešu.

Libekas tautiešiem vajadzīgs steidzams atbalsts

Nakts ir īsa un technika ātra — redz', Libeka klāt, un cauri Holšteinas vecajiem, zemē iegrimušajiem vārtiem ceļinieks drīz sasniedz citus vārtus — tos, kas Marlī ielas galā ieved latviešu mītnē. Te ir divas svarīgas, viena no otras visai atšķirīgas vietas — birojs, kuŗā LCKV apgabala pārstāvis A. Vanags gāž savu daudzo pienākumu kalnus, un Tanzkasino, ko vada kapt. N. Sēnbruns. Un tā kā kazino izkārtne ir daudz lielāka par LCKV omalkjutīgo plāksnīti, un tā kā ceļš ir bijis nogurdinošs, tad dienvidu gala cieminš steidz atspirdzināties ziemeļu gala krodziņā, kur laipnais namatēvs nekavējas celt galdā tikko vārītus vēžus un glāzi īsta, laba latviešu degvīna, ko fabricē tepat, vecajā Hanzas pilsētā. Bet aiz letes smaida pazīstamais auto sportists Pauls Strepmanis, bij. ģen. Bangerska šoferis kara dienās — viņš tagad ir bāra šefs un konferansjē, kad sestdienu vakaros apkārtnes vācu jaunieši sapulcējas uz deju. Viesu sanāk daudz, un viņu vidū pa reizei redzams arī bij. vācu okupācijas laikā Rīgas policijas šefs ģen. Šrēders. Libekas ielās klaudz jauno vācu robežpolicijas vienību spalgie soļi, ko pa laikam pavada dziesma: „... Dreil Vierl Heimat, deine Sterne ..." Kāda šo jaunpuišu vienība novietota Neištatā, zemūdeņu skolā, kur arī mīt latviešu un šauteņu un patšauteņu sabiedrība, daudziem no tiem liekas kā zināma drošība „gadījumā, ja kas notiktu".

Vēl nometnē mīt gleznotāji Olga Kuncīte un Juris Soikans, sudrabkalis Roga, pianiste I. Hesse, aktrise Asja Kalniņa, vijolnieks Grietēns, kas spēlē vācu orķestrī; bet kam bijusi saskare ar aprūpes darbu, tas nevarēs paiet garām Sarkanā krusta darbinieces Elvīras Brices mazajai istabiņai. Viņa tagad strādā Blankenzē, iepriekšējo gados daudz darījusi gūstekņu labā un vēl joprojām ziedo daudz aprūpes darbam un emigrācijas lietu kārtošanai. Likteņa smagi piemeklēta, viņa kļuvusi jo stipra savā nacionālajā pārliecībā, un nav gādījies sastapt otra trimdinieka, kas ar tādu spēku ticētu Latvijas atbrīvošanai.

Marlī ielas latviešu nometnes dvēsele ir Augusts Vanags, kas īsti uz vietas nav nekad — vai nu viņš kārto aprūpes un emigrācijas lietas vācu iestādēs, vai aizbraucis uz Vestorfu palīgā izceļotājiem un tikai pa starpbrīžiem redzams pirbinām rakstāmmašīnas taustiņus birojā. Vestorfā viņa automobili tautieši parāda gabalu, un taisni emigrācijas lietās viņam darba pāri galvai. Arī birojā ļaudis nāk un iet, atnesdami rūpes un dažreiz lielas bēdas, un atiedami ik reizes paņem līdzi vismaz cerību un labu padomu, bet ne reti arī jūtamu un taustāmu atbalstu.

„No 370 Marlī ielas nometnes latviešiem tikai 5 proc. ir laimējies sameklēt darbu," stāsta A. Vanags „pārējiem jāiztiek no vācu pabalstiem. Nelaime tā, ka lielākām ģimenēm šī nelielā pabalsta pavisam nepietiek, īpaši, ja jāsedz īres, gāzes, strāvas un apkurināšanas izdevumi. Tas nozīmē, ka šiem cilvēkiem bieži vien nav ko ēst. Par drēbju iegādi un kultūras vajadzību apmierināšanu nav ko runāt. Stāvoklis patiesi loti nopietns. Tālāk dzirdam stāstu par kādu 4 bērnu māti, kuŗai līdzekļu trūkuma dēļ dzīvoklī pat noslēgta elektrība un bērni skolas darbus gatavojuši eveču vai skala gaismā.

A. Vanags ir viens no tiem, kas dzīves likstu piemeklētiem ir kopā dienu dienā, tādēļ ievērību pelna viņa ierosinājums stāvokļa uzlabošanai:

„Ir jāvāc līdzekļi citās zemēs, tā vienīgā izeja. Visvienkāršākais veids — personīgā iniciātīva, negaidot aicinājumus, uzsaukumus un lūgumus. Nav jāaizmirst, ka latviešu vidū ir daudz lepnu ozolu, kas labāk līdz nekā lūgs. Ikvienam aizceļotājam pirms došanās ceļā, trūkumcietēju atbalstīšanai jāpieprasa no savas apgabala pārstāvja viena vai vairākas grūtdieņu adreses, vai pašam jāizlas kāda ģimene no paziņu vidus. Nokļūstot viņā krastā un kaut cik iekārtojoties, aizbraucējs varētu ik mēnesi vienkārši iemīkt aploksnē dažus dolarus, uzrakstīt adresi un nosūtīt, kas neprasītu nekādu laika kavējumu. Vācijas bankās dolari viegli izmainīmi. Ar to būtu līdzēts ārkārtīgi, un arī šī darba darītāju nav mazums, jo paturam prātā, ka 10.000 pašreiz Vācijā palikušo latviešu skaitam stāv pretim 100.000 tādu tautiešu, kas jau nostājušies uz savām kājām citās zemēs."

Ar īpašu lepnumu Vanags piemin dziedātāju Anniju Vītola kundzi, kura prof. Vītola 82. dzimumdienas gadījumā nosūtīja uz Vāciju 2 dāvanu saiņus, kaut pati pelna iztiku, sūri grūti strādādama nepiemērotu fizisku darbu. Tautietis J. Popelis Kanadā jau vairāk nekā 2 gadus sūta saiņus 4 tbc slimniekiem, no kuŗiem divi jau izveseļojušies. Lūk, skaisti darbi, labas dāmas! Kas turpinās tās? Cik viņu būs? Ir tikai jāsāk — tiem nedaudzajiem krusttēviem un krustmātēm, kas jau palīdz grūtdieņiem Vācijā, jāpievienojas vēl daudziem, daudziem!

Bet neba sainīši un nauda vien vajadzīga — daudziem līdzētu morālais atbalsts — draudzīgs vārds, laba grāmata, laikraksts. Nobeidzot sarunu A. Vanags kā interesantu gadījumu darbā piemin kāda krituša karavīra atraitni, kas nav zinājusi, ka pienākas rente. Aizbraucot no Eiropas vēl pēdējā brīdī, lietu izdevies nokārtot, un tā saņēmusi 1290 DM!

Tādas visumā ir problēmas, kas nav atrisināmas tikai Vācijā vien.

Severīns Dūms